सुनापति गाउँपालिकाका
गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय

हिलेदेवी, रामेछाप, बागमती प्रदेश, नेपाल

सामाजिक परिक्षणको
अन्तिम प्रतिवेदन, २०८१/८२

हार्दिक आभार

कुनैपनि निश्चित लक्ष्य परिपुर्तिको लागि सहयोग गर्न तथा सामाजिक क्रियाकलापलाई संचालन गर्ने उदेश्यले विभिन्न सरकारी तथा गैरसरकारी संस्थाहरु निर्माण गरिएको हुन्छ। संस्थाले समाजको आवश्यकता परिपूर्तिका साथै सामाजिक सभ्यताको मार्गदर्शन पनि गरिरहेका हुन्छन् । सामाजिक कार्यका सिलसिलामा गरिएका गतिविधीहरुमा स्थानिय सरोकारवालाहरुको संस्थाप्रतिको भावना महत्वपुर्ण हुन्छ । कहीकतै कमि कमजोरी पनि हुन सक्छन् । बत्तिमुनिको अध्यारो हटाउने र सामाजिक प्रभावलाई उच्च मुल्यमा रुपान्तरण गरि समाजप्रतिको वफादारितालाई उजागर गर्ने उदेश्यका साथ यस सुनापति गाँउपालिकाको सामाजिक परिक्षण कार्य गरिएको हो । गाँउपालिकाले खासगरी विभिन्न विषयगत क्षेत्र आर्थिक विकास, सामाजिक विकास, पूर्वाधार विकास, वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन र सुशासन, व्यवस्थापन तथा सेवाप्रवाहको क्षेत्र मार्फत आम नागरिकको सेवागर्दै समृद्धिको वाटोमा लागेको छ। गाँउपालिकाका गतिविधीका विषयमा प्रत्यक्ष रुपमा यस संस्थालाई आवश्यक तथ्यांक उपल्बध गराई दिनुहुने गाँउपालिका अध्यक्ष श्री ठूलो कान्छा तामाङ , उपाध्यक्ष श्री गिता बिष्ट, प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत श्री सुरेश कुमार श्रेष्ठ , सूचना अधिकारी श्री सन्तोष चौलागाई, वडाध्यक्षहरु, गाँउकार्यपालिकाका सदस्यहरु ,वडा सदस्यहरु एवम् सम्पूर्ण गाँउपालिका परिवारलाई सार्थक ईन्जिनीयर कन्सल्टेन्सी प्रा.लि हार्दिक आभार व्यक्त गर्दछौ ।

सामाजिक परिक्षणको प्रतिवेदन प्रस्तुति कार्यक्रममा सहभागी भई सल्लाह सुझाव दिनुहुने सम्पुर्ण सहभागीप्रति पनि आभारी छौ ।

विषय सूची

अध्याय: एक **१**

१.१ पृष्ठभूमि: १

१.२ सामाजिक परीक्षणको परिभाषा १

१.३ सामाजिक परीक्षण सम्बन्धी व्यवस्था १

१.४ सामाजिक परीक्षणको आवश्यकता २

१.५ सामाजिक परीक्षणको कार्यविधि २

१.६ सामाजिक परीक्षणको उद्देश्य २

१.७ गाँउपालिकाले सामाजिक परिक्षण गर्नुको उद्धेश्य ३

अध्याय: दुई **४**

२.१ अध्ययन विधि ४

२.२ सन्दर्भ सामग्री समीक्षा र अध्ययन ४

२.३ अन्तरवार्ता र समूह छलफल ४

२.४ स्थलगत अध्ययन तथा अवलोकन प्रकृया ४

२.५ प्रारम्भिक प्रतिवेदन प्रस्तुति तथा छलफल ४

२.६ अध्ययनको क्षेत्र र सीमा ५

अध्याय: तीन **६**

३.१ सुनापति गाउँपालिकाको परिचय ६

३.२ नेपालको मानचित्रमा गाउँपालिकाको स्थिति : ६

३.३ ऐतिहासिक चिनारी ७

३.४ कार्यालयको स्वरुप र प्रकृति ७

३.५ं प्राकृतिक र सांस्कृतिक सम्पदा ८

३.६ जनसांख्यिक अवस्था ९

३.७ जातजाति र मातृभाषा ११

३.८ कार्यालयको काम, कर्तब्य र अधिकार ११

३.९ सुनापति गाउँपालिकाले हालसम्म पारित गरेका ऐन नियम निर्देशिका कार्यविधि र मापदण्डहरु १२

अध्याय: चार **१६**

४.१ विपद् जोखिम नियन्त्रण र न्यूनिकरण योजना १६

४.२ विपद् व्यवस्थापनका नीतिगत, कानूनी तथा संस्थागत व्यवस्था: १६

४.४ विषयगत क्षेत्र तथा कार्य जिम्मेवारी १७

४.५ क्षमता विकास रणनीति र योजना १८

अध्याय: पाँच **१९**

५.१ गत आर्थिक वर्षमा संचालित विकास कार्यक्रम, आयोजनाको विवरण १९

५.२ आर्थिक विकासको अवस्था २५

५.३ सामाजिक विकास अवस्था २८

५.४ आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ को खर्च विवरण ३०

अध्यायः छ **३१**

६.१ सामाजिक परीक्षण सुनापति गाउँपालिकाका सुचक तथा उपलब्धीको लेखाजोखा ३१

अध्यायः सात **५३**

७.१ स्थलगत अवलोकनका विवरणहरु ५३

७.२ वडा नं. ३,४ र ५को समग्र विवरण ५३

७.४ कार्यक्रम संचालन गर्दा चाल्नुपर्ने कदम तथा सिकाईहरु : ५६

७.५ बहिर्गमन अभिमत (Exit Poll & CRC) र नागरिक प्रतिवेदन ५६

७.६ सकजकर्ताद्धारा दिईएका सुझाबहरु : ५७

अनुसूचिहरू **५८**

क) बहिर्गमन अभिमत र नागरिक प्रतिवेदन (Exit Poll) & CRC (Citizen Report Card) ५८

ख) सुनापति गाउँपालिकाको कार्यालय र वडा कार्यालयसँग लिईएका जानकारी ६०

ग) कार्यक्रमको माइन्युटस तथा झलकहरु ६२

अध्याय: एक

१.१ पृष्ठभूमिः

स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ ले हरेक वर्ष स्थानीय निकायहरुले अघिल्लो वर्ष सम्पादित कार्यक्रम, क्रियाकलापहरु, गतिविधिहरुको सामाजिक परिक्षण गर्नु पर्ने व्यवस्था गरेको छ । सार्वजनिक निकायले उत्तरदायित्व वहन गर्ने एवं अनुमोदित हुन विभिन्न विधिहरुको प्रयोग गरेका हुन्छन् ति मध्ये एउटा विधि सामाजिक परीक्षण पनि हो । जस अनुसार सामाजिक परीक्षण भनेको स्थानीय निकायहरुको योजना, नीति, कार्यक्रम, आयोजना कार्यान्वयन र सेवा प्रवाहले गाउँ पालिकाको आर्थिक सामाजिक विकासमा गरेको समग्र योगदानको लेखाजोखा, विश्लेषण र मूल्यांकन गर्ने कार्य हो । स्थानीय निकायहरूले एक आर्थिक वर्षमा समग्र सामाजिक जिम्मेवारी पूरा गरे गाउँपालिकाको सम्बन्धमा लेखाजोखा गर्ने कार्यले स्थानीय निकायलाई सामाजिक दायित्व पूरा गर्न सहयोग गर्दछ । स्थानीय सरकार संचालन ऐन अनुसार एक आर्थिक वर्षमा सम्पादन गरेका कार्यक्रमहरुको आर्थिक वर्ष समाप्त भए पछि चालु आ.व. भित्र सामाजिक परीक्षण गराउनु पर्ने प्रावधान रहेको छ । स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ को दफा ७८ को उपदफा ५ मा गाँउपालिका तथा नगरपालिकाले सार्वजनिक सेवा प्रवाहलाई पारदर्शी, जनउत्तरदायी र जवाफदेही वनाउन सार्वजनिक परीक्षण, सामाजिक परीक्षण तथा सार्वजनिक सुनुवाई जस्ता कार्यक्रम सञ्चालन गर्नु पर्नेछ भन्ने कानूनी व्यवस्था गरिएको छ । स्थानीय सरकार संचालन ऐन तथा यस कार्य सम्पादनका लागि आकर्षित हुने ऐन, नियम तथा कार्यविधि अनुसार सुनापति गाउँपालिकाले सामाजिक उत्तरदायित्व वहन गर्ने शिलशिलामा गत वर्ष सम्पन्न भए गरेका कार्यहरुको सामाजिक परिक्षण गर्न सुनापति गाउँपालिकाको कार्यालय, रजैयाको आ.व. २०८१।८२ को सामाजिक परीक्षण तयार पार्नको लागि भएको सम्झौता वमोजिम प्रस्तावमा उल्लेख भए बमोजिमको प्रकृया पूरा गरी सामाजिक परीक्षण प्रतिवेदन पेश गरिएको छ ।

१.२ सामाजिक परीक्षणको परिभाषा

"सामाजिक परीक्षण" भन्नाले कुनै पनि सरकारी निकाय तथा गैरसरकारी संस्थाको योजना, नीति, कार्यक्रम, आयोजना कार्यान्वयन र सेवा प्रवाहले आर्थिक सामाजिक विकासमा गरेको समग्र योगदानको लेखाजोखा, विश्लेषण र मूल्यांकन कार्य सम्झनुपर्छ ।

"सामाजिक जिम्मेवारी " भन्नाले कुनै पनि निकायले प्रचलित ऐन, नियमावली, निर्देशिका र कार्यविधि अनुसार समावेशी र समतामुलक विकासका लागि उपयुक्त नीति, योजना, कार्यक्रम तर्जुमा र कार्यान्वयन गर्ने साथै लक्षित समुहलाई ध्यान दिई सेवा प्रवाह गर्ने दायित्वलाई जनाउँद छ ।

१.३ सामाजिक परीक्षण सम्बन्धी व्यवस्था

- कुनै पनि संस्थाले एक आर्थिक वर्षमा सम्पादन गरेका कार्यक्रम र त्यसको सामाजिक उपलब्धि तथा कार्यसम्पादनको लेखाजोखाका लागि वर्षमा एक पटक सामाजिक परीक्षण गर्नु पर्दछ ।
- सामाजिक परीक्षण आर्थिक वर्ष समाप्त भएको पहिलो चौमासिक भित्र गरिसक्नु पर्नेछ तर कुनै कार्यक्रम/आयोजना विशेषको थप सामाजिक परीक्षण गर्नको लागि यो व्यवस्थाले बाधा पुऱ्याएको मानिने छैन ।

- संस्थाले प्रत्यक्ष सम्वन्ध नभएका कुनै बिज्ञको समुहलाई सामाजिक परीक्षकको रूपमा सेवा करारमा नियुक्त गर्नेछ। कुनै परामर्शदाता संस्था, कम्पनी वा फर्मलाई समेत सामाजिक परीक्षकको रूपमा सेवा करारमा लिन सकिनेछ ।
- स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ को दफा ७८ को उपदफा ५ मा गाँउपालिका तथा नगरपालिकाले सार्वजनिक सेवा प्रवाहलाई पारदर्शी, जनउत्तरदायी र जवाफदेही बनाउन सार्वजनिक परीक्षण , सामाजिक परीक्षण तथा सार्वजनिक सुनुवाई जस्ता कार्यक्रम सञ्चालन गर्नु पर्नेछ भन्ने कानूनी व्यवस्था गरिएको छ ।
- नेपाल सरकारले स्थानीय निकाय सामाजिक परीक्षण कार्यविधि, २०६७ जारी गरी लागू गरेको छ ।

१.४ सामाजिक परीक्षणको आवश्यकता

- लक्षित समुदायको जीवनस्तरमा सुधार ल्याउन स्थानीय सरकारका कार्यक्रमहरुले के कस्तो प्रभाव पार्न सके, लैङ्गिकता, समतामुलक र समावेशीताका पक्षमा कस्तो खालको परिवर्तन ल्याउन सक्यो भन्ने विषय पत्ता लगाउन सामाजिक परिक्षण आवश्यक छ ।
- वर्षको एक पटक अनिवार्य रुपमा गर्नुपर्ने सामाजिक परिक्षण कार्य सामाजिक उत्तरदायित्वको सिद्धान्तवाट प्रेरित छ ।

१.५ सामाजिक परीक्षणको कार्यविधि

- विभिन्न प्रकाशन र प्रतिवेदनको सन्दर्भ सामग्री अध्ययन र समिक्षा ।
- स्थानीय तह सम्वन्धी ऐन, नियम, कार्यविधि र निर्देशिकाको अध्ययन ।
- संस्थाको संगठनात्मक ढाँचा, उत्तरदायित्व र जिम्मेवारी विभाजनको अध्ययन ।
- संस्थाका विभिन्न व्यक्तित्वसंग अन्तरवार्ता, स्थलगत निरिक्षण, अवलोकन र समूह छलफल ।
- सामाजिक उपलव्धी, कार्यसम्पादन, परिणाम तथा प्रभाव सम्वन्धी अभिलेख तथा सूचनाको वारेमा अध्ययन ।
- संस्थागत विकासको समयरेखाको अध्ययन विश्लेषण ।

१.६ सामाजिक परीक्षणको उद्देश्य

स्थानीय तहले एक आर्थिक वर्षमा समग्र सामाजिक जिम्वेवारी पुरा गरे वा नगरेको सम्बन्धमा लेखाजोखा गर्न सामाजिक परिक्षण गर्नुपर्ने वताएको छ। सोह अनुरुप कुनैपनि स्थानीय सरकार वा संस्थाले एक आर्थिक वर्षमा समग्र सामाजिक उत्तरदायित्व पुरा गरे वा नगरेको परीक्षण (लेखाजोखा) गर्नु यस सामाजिक परीक्षणको मुख्य उद्देश्य हो । सामाजिक परीक्षणका सैद्धान्तिक र व्यावहारिक पक्षलाई समेट्दै संस्थालाई ऐन नियमले तोकेको सामाजिक जिम्मेवारी, त्यस अनुसार संचालित कार्यक्रम, योजनाले ल्याएको सामाजिक उपलब्धि र सामाजिक जिम्मेवारी बहन गर्न सक्ने संस्थागत क्षमता आदिको लेखाजोखा यसको केन्द्रविन्दुमा रहेका छन् । यसका मुख्य उद्देश्यहरु यस प्रकार रहेको छ ।

- सरकारी वा गैर सरकारी योजनामा पारदर्शिता र जवाफदेहिता बढाउनु ।

- स्रोत साधनको सही उपयोग भएको छ वा छैन भन्ने सुनिश्चित गर्न ।
- नागरिकको विश्वास कायम गर्नु ।
- विकास योजना वा संस्थाले प्रदान गरेको सेवा लक्षित वर्गसम्म पुगेको छ वा छैन भन्ने मूल्यांकन गर्नु ।

१.७ गाँउपालिकाले सामाजिक परिक्षण गर्नुको उद्धेश्य

सुनापति गाँउपालिका आफैले सामाजिक परिक्षण गर्नुका उद्धेश्य निम्न छन्:

- गाँउपालिकाको वारेमा सेवाग्राही र नागरिकहरुलाई जानकारी दिन ।
- लक्षित समुदायमा पारेको प्रभावको समिक्षात्मक विश्लेषण गर्न ।
- गाँउपालिकाको खर्च र आम्दानीको स्रोतहरुको जानकारी दिन ।
- साझेदार गाँउपालिकाको पारदर्शिता र जवाफदेहिता वढाउन ।
- सहकार्य गरिएका संस्थावाट मुल्यांकन गराउन ।
- गाँउपालिकाका भावी योजना र कार्यक्रमका लागि पृष्ठपोषण लिन ।
- गाँउपालिकाका असल अभ्यास, सिकाई तथा उपलव्धीलाई आदानप्रदान गर्न ।

अध्यायः दुई

२.१ अध्ययन विधि

सुनापति गाँउपालिका कार्यालयको सामाजिक परीक्षणलाई थप व्यवस्थित र मर्यादीत वनाउन विभिन्न अध्ययन विधि प्रयोग गरिएको छ । सामाजिक उपलव्धी खोज्न अनुसन्धानात्मक ढंगबाट देहायका विधिहरू प्रयोग गरिएको थियो ।

२.२ सन्दर्भ सामग्री समीक्षा र अध्ययन

- सुनापति गाँउपालिकाका ऐन, नियम, कार्यविधिहरू र निर्देशिकाहरू
- सुनापति गाँउपालिकाको सामाजिक जिम्मेवारी, लक्ष्य, उद्देश्य
- आवधिक तथा वार्षिक योजनाहरु
- सामाजिक उपलब्धि, कार्य सम्पादन, परिणाम र प्रभाव सम्बन्धी अभिलेख तथा सूचना
- नागरिक बडापत्र तथा वार्षिक प्रतिवेदनहरू
- **सेवाग्राही नागरिक तथा समुदायको अभिमत संकलन**
  - ३० जना सेवाग्राहीसँग नागरिक प्रतिवेदन सर्भेक्षण (Citizen Report Card)
  - ३० जना सेवाग्राहीसँग अभिमत (EXIT POLL) संकलन ।

२.३ अन्तरवार्ता र समूह छलफल

सुनापति गाँउपालिकाका अध्यक्ष, उपाध्यक्ष, वडाध्यक्ष, कार्यपालिका सदस्य तथा वडा सदस्यहरु, प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत लगायत विभिन्न विषयगत समितिका प्रमुख तथा स्थानीय सरोकारवालासँग अर्धसंरचित (क्झष(कतचगअतगचभम) अन्तरवार्ता गरिएको थियो । अन्तरवार्ताबाट समेटिन नसकेका विषयहरूका लागि सम्बन्धित कर्मचारीहरूको सानो समूह बनाई समूह छलफल पनि गरियो । प्रमुख समस्या, चुनौती तिनीहरूको सम्पादनको अवस्था र भावी कार्यदिशाका बारेमा गहन अध्ययन गरी बुँदागत रूपमा प्रतिवेदन तयार गरिएको थियो ।

२.४ स्थलगत अध्ययन तथा अवलोकन प्रकृया

सामाजिक परिक्षणका क्रममा सुनापति गाँउपालिकाले आ.व.२०८१/०८२ मा संचालनमा ल्याएका विभिन्न कार्यक्रमहरुको स्थलगत निरीक्षण र अवलोकन सुनापति गाँउपालिकाको सामाजिक कार्य सम्पादनका अवस्थाका वारेमा जानकारी लिईएको थियो । कार्यालयद्धारा संचालित कार्यक्रमको निरीक्षण गर्ने क्रममा लाभान्वित समूहका प्रतिनिधी, कर्मचारी, सरोकारवालासंग अन्तरक्रिया र अभिमत संकलन गरिएको थियो । सामाजिक परीक्षण कार्यक्रम अध्ययन, स्थलगत अवलोकन, सर्वेक्षण, प्रतिवेदन प्रस्तुती तथा वहसका क्रममा १५० भन्दा वढि सहभागीले राय, विचार र सुझाव प्रस्तुत गर्नुभएको थियो ।

२.५ प्रारम्भिक प्रतिवेदन प्रस्तुति तथा छलफल

सुनापति गाँउपालिका कार्यालयको गत आर्थिक वर्षमा भएका कार्यक्रम मार्फत सामाजिक उपलव्धी खोज्न निम्न अनुसारका शीर्षकमा केन्द्रीकृत रही प्रारम्भिक प्रतिवेदन माथि छलफल समेत गरिएको थियो ।

- सामाजिक परीक्षणका निष्कर्षहरू ।

- सामाजिक परीक्षणले औंल्याएका सवालहरू ।
- सवालहरूको प्राथमिकीकरण र सुझावहरू संकलन ।
- यी सवालहरूलाई सम्बोधन गर्ने प्रतिबद्धता ।
- सामाजिक प्रतिवेदनले समेट्न नसकेका विषयवस्तु ।

२.६ अध्ययनको क्षेत्र र सीमा

सुनापति गाँउपालिका भित्रका ५ वटा वडा मुख्य कार्य क्षेत्र हो । समय र स्रोत साधनको सीमितताले गर्दा संस्थागत सामाजिक परीक्षणका क्रममा केही योजनाको कार्यान्वयनको वर्तमान अवस्थाको स्थलगत भ्रमण तथा अध्ययन गरिएको थियो । अन्तरवार्ता, समुहगत छलफल, स्थलगत अवलोकन, अध्ययन तथा सर्वेक्षणका क्रममा आवश्यक व्यक्ती, समूह, आयोजना तथा कार्यक्रमलाई व्यापक र सघन रुपमा अध्ययन तथा विश्लेषण गर्न नसकिएकोले प्रतिनिधिमुलक रुपमा मात्र गरिएको छ ।

अध्यायः तीन

३.१ सुनापति गाउँपालिकाको परिचय

- सुनापति गाउँपालिका बागमती प्रदेशको रामेछाप जिल्लामा अवस्थित पाँच वडाहरू समेटिएको एक पहाडी स्थानीय तह हो, जसको केन्द्र हिलेदेवीमा रहेको छ । प्राकृतिक सौन्दर्य, सांस्कृतिक विविधता, धार्मिक सम्पदा र पर्यटन सम्भावनाले समृद्ध यो क्षेत्र कृषि-आधारित जीविकोपार्जन, चिया तथा बागबानी खेती, र समुदायमा आधारित विकास गतिविधिले परिचित छ ।
- करिब १४ हजारभन्दा बढी जनसंख्या रहेको यस पालिकाले शिक्षा, स्वास्थ्य, खानेपानी, सडक, विद्युतीकरण र आर्थिक विकासका क्षेत्रमा नागरिकमैत्री सेवा प्रदान गर्न प्रयास गर्दै आएको छ ।
- सार्वजनिक सरोकार, पारदर्शिता, उत्तरदायित्व, समावेशिता र सुशासनलाई प्राथमिकता दिँदै, सुनापति गाउँपालिका समुदायको सक्रिय सहभागितासहित दिगो विकासतर्फ अग्रसर हुँदै गएको छ ।
- सुनापति गाउँपालिकाको भिजन भनेको “समृद्ध, उद्यमी र सुखी सुनापति” हो, जहाँ कृषि, पर्यटन र शिक्षा गाउँपालिकाका प्रमुख सम्पत्ति र विकास स्रोतका रूपमा रहेका छन् ।

३.२ नेपालको मानचित्रमा गाउँपालिकाको स्थिति :

मुलुकमा संघीय शासन व्यवस्था लागु भए पछि वि.सं. २०७३ फागुन २७ गते देखि सुनापति गाउँपालिका अस्तित्वमा आएको छ । यस गाउँपालिकाको सिमाना पूर्वमा खाँडादेबी गाउँपालिका पश्चिममा चौरीखोला उत्तरमा दोरम्बा गाउँपालिका र दक्षिणमा सुनकोशी नदी पर्दछ । यो गाउँपालिका साबिकको पांच गाउँ विकास समितिहरु (गुन्सी,दिमीपोखरी,हिलेदेबी, बेथान र खनियापानी) मिलेर बनेको हो ।समुन्द्री सतहदेखि करीव ६०० देखि२३०० मिटर सम्मको उचाइमा अवस्थित यो पालिका विश्वमान चित्रमा २७.४७ उत्तरी अक्षांश र ८५.९० पूर्वी देशान्तरमा पर्दछ । जिल्ला नापी कार्यालय रामेछापका अनुसार यस पालिकाको कुल क्षेत्रफल ८६.९८वर्ग किलोमिटर रहेकोछ।राष्ट्रिय जनगणना ,२०७८ अनुसार यस पालिकाको जनसंख्या १४,६५८ रहेको छ। जसमा महिलाको जनसंख्या ७,७१० र पुरुषको जनसंख्या ६९४८ रहेको छ । वडागत रुपमा सवैभन्दा वढि अधिक जनसंख्या वडा नं.४ मा रहेको छ ।यस पालिकामा घरधूरी संख्या ४१९३ छ।

सुनापति डाडाँको नामबाट नै यस पालिकाको नामाकरण गरिएको हो । रामेछाप जिल्लामा सुनापति डाडाँको एक अलग पहिचान रहेको छ । एकातिर यो साविकका हिलेदेबी,बेथान र खनियापानी गाउँ विकार समितिहरुको संगम स्थल हो भने अर्को तर्फ हिन्दु र वौद्ध धर्मालम्वीहरुको धार्मिक र सांस्कृतिक केन्द्र विन्दु पनि हो ।सुनापति डाडाँमा महादेवको मन्दिर र वौद्ध धर्मालम्वीहरुको करीव १०४ वर्ष पुरानो ऐतिहासिक माने(छ्योर्तेन) र १०८ वटा लहरेमाने पनि छ जुन पुरातत्व विभागमा समेत सूचीकृत भइसकेको छ। यसरी सुनापति एक धार्मिक एवं सांस्कृतिक विविधताले भरिपूर्ण एक पर्यटकीय गन्तव्य पनि हो ।जटिल भौगोलिक धरातल र न्यून

आन्तरिक आयका विचमा पनि गाउँपालिकाको सवै क्षेत्रमा सडकको सहज पहुँच छ। गाउँपालिकाबाट जिल्ला सदरमुकाम मन्थली र राजधानी काठमाडौ सम्म सडक सञ्जाल विस्तार भएको छ। गाउँपालिका भित्र करीव २७६ किलोमिटर सडकको ट्रयाकमा करीव १०० किलोमिटर सडक वाह्रै महिना सुचारु हुने प्रकृतिको छ भने २६०० मिटर सडक कालोपत्रे भइसकेको छ । पालिकाको सवै क्षेत्र विद्युतिकरण भइसकेको छ । उत्कृष्ट शैक्षिक केन्द्रको स्थापनको दिशामा यो पालिका अग्रणीस्थानमा देखिएको छ। स्वास्थ्य सेवाको सन्दर्भमा २४ सै घण्टा सवै वडाहरुमा प्रसुती सेवा सुचारु छ भने आधा आधा घण्टाको पहुँचमा सवै पालिकावासिलाई स्वास्थ्य सेवा पुयाउन गाउँपालिका प्रयासरत छ। चिया विकास र विस्तार मार्फत कृषि र पर्यटन विकास गर्ने तथा कृषि वालि र फलफलु र पकेट र ब्लक स्थापना गरी कृषिलाई व्यवसायिक र आधुनिकीकरण गर्ने अभियानमा पालिका निरन्तर प्रयासरत रहेको छ।

३.३ ऐतिहासिक चिनारी

सुनापति डाडाँको नामबाट नै यस पालिकाको नामाकरण गरिएको हो । रामेछाप जिल्लामा सुनापति डाडाँको एक अलग पहिचान रहेको छ । एकातिर यो स ाविकका हिलेदेबी,बेथान र खनियापानी गाउँ विकार समितिहरुको संगम स्थल हो भने अर्को तर्फ हिन्दु र वौद्ध धर्मालम्वीहरुको धार्मिक र सांस्कृतिक केन्द्र विन्दु पनि हो।सुनापति डाडाँमा महादेवको मन्दिर र वौद्ध धर्मालम्वीहरुको करीव १०४ वर्ष पुरानो ऐतिहासिक माने(छ्योर्तेन) र १०८ वटा लहरेमाने पनि छ जुन पुरातत्व विभागमा समेत सूचीकृत भइसकेको छ। यसरी सुनापति एक धार्मिक एवं सांस्कृतिक विविधताले भरिपूर्ण एक पर्यटकीय गन्तव्य पनि हो ।

३.४ कार्यालयको स्वरुप र प्रकृति

जटिल भौगोलिक धरातल र न्यून आन्तरिक आयका विचमा पनि गाउँपालिकाको सवै क्षेत्रमा सडकको सहज पहुँच छ। गाउँपालिकाबाट जिल्ला सदरमुकाम मन्थली र राजधानी काठमाडौ सम्म सडक सञ्जाल विस्तार भएको छ। गाउँपालिका भित्र करीव २७६ किलोमिटर सडकको ट्रयाकमा करीव १०० किलोमिटर सडक वाह्रै महिना सुचारु हुने प्रकृतिको छ भने २६०० मिटर सडक कालोपत्रे भइसकेको छ । पालिकाको सवै क्षेत्र विद्युतिकरण भइसकेको छ। उत्कृष्ट शैक्षिक केन्द्रको स्थापनको दिशामा यो पालिका अग्रणीस्थानमा देखिएको छ। स्वास्थ्य सेवाको सन्दर्भमा २४ सै घण्टा सवै वडाहरुमा प्रसुती सेवा सुचारु छ भने आधा आधा घण्टाको पहुँचमा सवै पालिकावासिलाई स्वास्थ्य सेवा पुऱ्याउन गाउँपालिका प्रयासरत छ। चिया विकास र विस्तार मार्फत कृषि र पर्यटन विकास गर्ने तथा कृषि वालि र फलफलु र पकेट र ब्लक स्थापना गरी कृषिलाई व्यवसायिक र आधुनिकीकरण गर्ने अभियानमा पालिका निरन्तर प्रयासरत छ।

नेपालको संविधानको तथा स्थानिय सरकार संचालन ऐन २०७४ बमोजिम सरकारका तीनैवटा अङ्गहरु व्यवस्थापिका कार्यपालिका तथा न्यायपालिका समेतको स्वशासन साझा शाशन र स्वायत्तताको मर्म र परिकल्पना अनुरुप यस गाउँपालिकामा पनि ती सबै अंगहरु तथा स्थानिय शाशनको व्यवस्था गरिएको छ। यस क्षेत्रका बासिन्दाहरुको अपेक्षा आकांक्षा भावना तथा राज्यको निर्देशक सिद्वान्त नीति तथा दायित्व समेतलाइ आत्मसाथ गरी गतिशिल समाजको निर्माण तथा आर्थिक सामाजिक समुन्नतिको पथमा अग्रसरताका

साथ काम गर्दै आइरहेको छ। गाउँपालिका भित्र नियमित प्रशासनिक आकस्मिक तथा विकासात्मक कार्यगरी दीगो शान्ति विकास सुशासन कायम गरी समृद्धिको मार्गतर्फ उन्मुख भइरहेको छ।

दीर्घकालीन सोच

- चिया विकास र विस्तार मार्फत , कृषि र पर्यटन विकास गर्ने ।
- कृषि वालि र फलफलु र पकेट र ब्लक स्थापना गरी कृषिलाई व्यवसायिक र आधुनिकीकरण गर्ने ।

पालिकाको लक्ष्य

स्थानीय स्तरमा सेवा विकास, आन्तरिक आम्दानी (राजस्व) सुदृढीकरण, दीगो पूर्वाधार निर्माण, वातावरणीय दिगोपना, सामाजिक समावेशीकरण र जोखिम व्यवस्थापन गर्ने ।

पालिकाको उद्देश्यहरु

१. ***दीगो र समावेशी विकास*** :– सुनापति गाउँपालिकाले दीर्घकालीन विकास सुनिश्चित गर्न दीगो विकास लक्ष्यहरू (SDGs) स्थानीय स्तरमा अवलम्बन गर्ने ।

२. ***स्रोत व्यवस्थापन र राजस्व सुधार :*** – आन्तरिक स्रोत (जस्तै कर, जग्गा राजस्व) लाई प्रवर्द्धन गरेर स्थानीय आर्थिक क्षमता मजबुत बनाउने ।

३. ***दीर्घकालीन बजेट योजनाको व्यवस्था*** :– मध्यमकालीन खर्च संरचनाको माध्यमबाट बजेट व्यवस्थापन र प्राथमिकतामा व्यवस्थितता ल्याउने ।

४. ***सहकारी मार्फत आर्थिक समावेशीकरण*** :– सहकारी व्यवस्थापनलाई सुधार गरेर स्थानीय उद्यम र कृषक समुदायलाई आर्थिक रूपमा सशक्त बनाउने ।

५. ***स्थानीय प्रशासनको क्षमता विकास*** :– कर्मचारी, नेतृत्व र सेवा प्रदायकहरूको दक्षता बढाएर राम्रो सेवा वितरण र सुशासन कायम गर्ने ।

६. ***लैङ्गिक समानता र सामाजिक समावेशीकरण*** :– महिलाहरू, अल्पसंख्यक समूह र कमजोर वर्गहरूको सहभागिता बढाउने र अधिकार सुनिश्चित गर्ने उद्देश्यमा GESI -Gender Equality & Social Inclusion रणनीति तयार गरिएको ।

७. ***जग्गा व्यवस्थापन र भू उपयोगको दिगोपना*** :– जमीनको उचित वर्गीकरण र दिगो भू उपयोग सुनिश्चित गर्ने ।

८. ***पर्यटन प्रवर्द्धन*** :– ऐतिहासिक, धार्मिक र प्राकृतिक स्रोतहरूलाई पर्यटन मार्फत आर्थिक विकासमा रूपान्तरण गर्ने ।

९. ***सामाजिक सेवा सुधार*** :– शिक्षा, स्वास्थ्य, सडक, बिजली, ठाउँ-ठाउँमा आधारभूत सेवा सुधार गरेर गाउँपालिकाभित्र जीवन स्तर उकास्ने ।

१०. ***आपतकालीन तयारी र जोखिम न्यूनीकरण*** :– विपद् व्यवस्थापन योजना मार्फत प्राकृतिक प्रकोपहरूबाट सुरक्षा सुनिश्चित गर्ने ।

३.५ प्राकृतिक र सांस्कृतिक सम्पदा

सुनापति गाउँपालिका प्राकृतिक स्रोत र साधनले धनी छ । जल, जमिन र जंगल नै गाउँपालिकाका प्रमुख प्राकृतिक स्रोत हुन् । सुनकोशी नदी, चौरी खोला र खानी खोला यहाँका मुख्य जलस्रोतका आधार हुन् भने कामा खोला, गोपी खोला, भवाँसा खोला, खाडो खोला, रट्टे खोला लगायतका खोलानालाहरू पनि यहाँका

पानीका स्रोतहरू हुन्। गाउँपालिकामा केही खोप्सीहरू रहेका छन् भने पोखरीहरूमा फलाम पोखरी र कर्दमी पोखरी रहेका छन् ।

गाउँपालिकाको कुल क्षेत्रफलमध्ये २४.५ वर्ग किलोमिटर (२९ प्रतिशत) भाग वन क्षेत्रले ओगटेको छ । स्थानीय समुदायले वन उपभोक्ता समूह गठन गरी वनजंगल क्षेत्रको संरक्षण गर्ने काम गर्दै आएका छन् । गाउँपालिकामा २९ वटा वन उपभोक्ता समिति गठन तथा सञ्चालनमा रहेका छन्। यहाँ पाइने केही जनावर र चराचुरुङ्गीहरूमा भालु, बँदेल, बाँदर, दुम्सी, मृग, खरायो आदि जनावरहरू तथा कात्तिके, ढुकुर, कोइली आदि चराहरू पाइन्छन् ।

यहाँका प्रमुख वन तथा वनस्पति प्रजातिहरूमा रानी सल्लो, राग्रो सल्लो, उत्तिस, चिलाउने, मालगडी, गुराँस, दुतिलो, साल आदि पर्दछन् भने डाले घाँसहरूमा पट्मेरो, निवेरो, खनिउ, दुतिलो, किम्बु आदि पाइन्छन् । त्यसैगरी जडीबुटीहरूमा अमला, घोडलाप्रे, टिम्मुर, चिराइतो, कुरिलो, भ्याउ, हात्तिगुराँस, बेलचुत्रो, पानी अमला, कटुस, तिलेपाती, सुनाखरी, मालगडी आदि गाउँपालिकाको १,२०० मिटरभन्दा माथिको उचाइ भएका क्षेत्रमा पाइन्छन् । यस क्षेत्रमा रहेका नदी तथा खोलाका किनारामा बालुवा, ढुंगा लगायतका खनिजहरू पनि पाइन्छन् ।

गाउँपालिकामा अधिकांश तामाङ जातिको बसोबास रहेको छ । धार्मिक आधारमा यहाँ हिन्दु (६१.९३ प्रतिशत), बौद्ध (३७.३८ प्रतिशत), किराँत (०.०१ प्रतिशत), इसाई (०.५९ प्रतिशत), बोन (०.०५ प्रतिशत) र प्रकृति (०.०३ प्रतिशत) धर्मावलम्बीहरू यस गाउँपालिकामा बसोबास गर्दै आएका छन् र धार्मिक सहिष्णुता कायम रहेको छ। यस गाउँपालिका क्षेत्रमा सांस्कृतिक विविधता रहेको छ भने तामाङ, क्षेत्री, नेवार, मगर, ब्राह्मण (पहाडी) का साथै विश्वकर्मा, माझी, परियार, मिजार, योङमो/होपमापा, घर्ती/भुजेल, पहारी र अन्य जातजातिका मानिसहरूको मिश्रित बसोबास पाइन्छ।

यस क्षेत्रमा मनाइने चाडपर्वहरूमा दशैं, तिहार, ल्होसार, उँधौली, उभौली, माघे संक्रान्ति, बैशाख पूर्णिमा जयन्ती), तीज, जनै पूर्णिमा, हरितालिका तीज, माघे एकादशी, मातातीर्थ तथा कुशे औंशी, चैते दशैं, साउने संक्रान्ति, क्रिसमस आदि रहेका छन्। सांस्कृतिक पक्षमा तामाङहरूको डम्फु नाच र स्याब्रु नृत्य, क्षेत्री-ब्राह्मणहरूको खैंजडी भजन, मगरहरूको पैठ्रा नाच आदि यस क्षेत्रका प्रमुख स्थानीय परम्परागत अभ्यासअन्तर्गत पर्दछन्।

धार्मिक तथा सांस्कृतिक रूपमा सम्पन्न यस क्षेत्रमा चाडपर्वका समयमा गरिने विभिन्न क्रियाकलापहरूले यहाँको सामाजिक र सांस्कृतिक उत्कृष्टता झल्काउने गर्दछ। भेषभूषाको रूपमा पुरुष तथा महिलाहरूले विभिन्न चाडपर्वहरूमा आ-आफ्नो जातजातिको पहिचान झल्काउने मौलिक भेषभूषा लगाउने गर्दछन्।

(स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना, २०७८ तथा स्थलगत अवलोकन, २०८१)

३.६ जनसांख्यिक अवस्था

सुनापति गाउँपालिकाको कुल जनसंख्या १४,६५८ र जम्मा घरधुरी ४,१९३ रहेको छ। जसमध्ये पुरुष ६,९४६ (४७.३९ प्रतिशत) र महिला ७,७१२ (५२.६१ प्रतिशत) रहेका छन्। यस गाउँपालिकाको सरदर घरधुरी आकार ३.५०, लैंगिक अनुपात ९०.०७ र जनघनत्व १७२.२८ व्यक्ति प्रति वर्ग कि.मि. रहेको छ ।

जनसंख्याको वडागत वितरण हेर्दा सबैभन्दा बढी जनसंख्या वडा नं. ४ मा ३,८२६ (२६.१० प्रतिशत) र सबैभन्दा कम जनसंख्या वडा नं. २ मा २,३६९ (१६.१६ प्रतिशत) रहेको छ। जनघनत्वको हिसाबले हेर्दा सबैभन्दा बढी जनघनत्व वडा नं. ४ मा २१२.०८ व्यक्ति प्रति वर्ग कि.मि. तथा सबैभन्दा कम वडा नं. २ मा १४३.६६ व्यक्ति प्रति वर्ग कि.मि. रहेको छ ।

पालिका	घरधुरी संख्या	जनसंख्या		
		पुरुष	महिला	जम्मा
सुनापति गाउँपालिकाको विवरण	४,१९३	६,९४८	७,७१०	१४,६५८

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना, २०७८

तालिका नं. १: सुनापति गाउँपालिकाको वडागत जनसंख्या विवरण

वडा नं.	घरधुरी संख्या	जनसंख्या			जनघनत्व	लैङ्गिक अनुपात
		कुल	पुरुष	महिला		
१	७४९	२,६७७	१,२६९	१,४०८	१७९.०६	९०.१३
२	७६७	२,३६९	१,०९९	१,२७०	१४३.६६	८६.५४
३	७६१	२,४९९	१,१९५	१,३०४	१७०.७०	९१.६४
४	१,१३१	३,८२६	१,८१३	२,०१३	२१२.०८	९०.०६
५	७८५	३,२८७	१,५७०	१,७१७	१५६.७५	९१.४४
जम्मा	**४,१९३**	**१४,६५८**	**६,९४३**	**७,७१२**	**१७२.४५**	**९०.०७**

श्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८

गाउँपालिकाबाट रोजगारी, शिक्षा र अन्य अवसरहरूको लागि अन्यत्र जाने र सकेसम्म उतै बस्ने प्रवृत्ति रहेको छ। यस गाउँपालिकामा घर छोडी विभिन्न कारणले अन्यत्र बसोबास गर्ने व्यक्तिको संख्या प्रशस्त देखिन्छ । राष्ट्रिय जनगणना, २०७८ को तथ्यांक अनुसार सुनापति गाउँपालिकामा ८२१ पुरुष तथा ३१८ महिला गरी कुल १,१३९ जना अनुपस्थित रहेका छन् ।

कुल अनुपस्थितमध्ये ज्याला/मजदुरीमा ७९६, शिक्षा तथा तालिममा २००, रोजगारीमा ३८, निर्भरितामा ३८, व्यवसायमा ६, अन्य कारणमा १० र नखुलेको ७ जना रहेका छन् ।

तालिका नं. २: सुनापति गाउँपालिकाको जनसंख्या वृद्धिदर

सुनापति गाउँपालिका	जनसंख्या २०५८	जनसंख्या २०६८	जनसंख्या २०७८
जनसंख्या	२२,९८१	१८,१२८	१४,६५८
जनसंख्या वृद्धिदर		-२.६ प्रतिशत	-२.३३ प्रतिशत

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०५८, २०६८ र २०७८

जनसंख्या वृद्धिदरलाई हेर्दा सबैभन्दा बढी जनसंख्या वि.सं २०५८ को जनगणनामा रहेको देखियो । क्रमश जनसंख्याको घट्दो क्रम बढ्दै गएको देखिएको छ ।

३.७ जातजाति र मातृभाषा

सुनापति गाउँपालिकामा जातिगत विविधता रहेको देखिन्छ। सम्पूर्ण बासिन्दाहरूमा पारस्परिक मेलमिलाप, सद्भाव र समभ्फदारी कायम रहेको छ। यस गाउँपालिकामा तामाङ जातजातिको बाहुल्यता रहेको छ। गाउँपालिकाको जातजातिको बनावटलाई हेर्दा कुल जनसंख्याको सबैभन्दा बढी तामाङ (३७.७१ प्रतिशत), क्षेत्री (१८.७१ प्रतिशत) र नेवार (१६.६४ प्रतिशत) रहेका छन्। त्यसपछि मगर (८.३८ प्रतिशत) र ब्राह्मण (पहाडी) (८.१५ प्रतिशत) रहेका छन् ।

अन्य जातजातिहरूमा विश्वकर्मा (२.८० प्रतिशत), माझी (२.६३ प्रतिशत), परियार (१.७३ प्रतिशत), मिजार (१.०६ प्रतिशत), ह्योल्मो (०.९२ प्रतिशत), घर्ती/भुजेल (०.७७ प्रतिशत), पहारी (०.२३ प्रतिशत) र अन्य (०.२७ प्रतिशत) रहेका छन् ।

(स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना, २०७८)

३.८ कार्यालयको काम, कर्तब्य र अधिकार

स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४ को दफा ११ को उपदफा २ बमोजिम यस गाउँपालिकाको काम कर्तब्य र अधिकार देहायबमोजिम रहेका छन ।

(१) गाउँपालिकाको एकल अधिकार संविधानको अनुसुचि ८ मा उल्लेख भए बमोजिम हुनेछ ।

(२) उपदफा (१) को सर्वमान्यतामा प्रतिकुल असर नपर्ने गरी गाउँपालिकाको काम, कर्तब्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ :

- सहकारी संस्था सम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्डको निर्माण, कार्यान्वयन, नियमन, दर्ता, अनुमति, खारेजी, विघटन, संघ प्रदेशसंग समन्वय, तथ्यांक, व्यवस्थापन र क्षमता अभिवृद्धि गर्ने ।
- एफ.एम. संचालन अनुमति, नवीकरण, नियमन र खारेजी गर्ने ।
- स्थानीय कर, सेवा, शुल्क तथा दस्तुर निर्धारण, संकलन व्यवस्थापन सम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड कार्यान्वयन तथा नियमन गर्ने ।
- स्थानीय सेवाको व्यवस्थापन सम्बन्धी नीति, मापदण्ड सेवा सर्त योजना, कार्यान्वयन र नियमन जनशक्ति व्यवस्थापन र वृत्ति विकास गर्ने ।
- स्थानीय तथ्यांक र अभिलेख संकलन सम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड, योजना, कार्यान्वयन र नियमन गर्ने ।
- स्थानीयस्तरका विकास आयोजना तथा परियोजना सम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड तर्जुमा, कार्यान्वयन, अनुगमन, मूल्यांकन र नियमन गर्ने ।
- आधारभूत र माध्यमिक शिक्षा सम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड, योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन र नियमन गर्ने ।
- आधारभूत स्वास्थ्य र सरसफाई सम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड, योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन र नियमन गर्ने ।

- स्थानीय बजार व्यवस्थापन, वातावरण संरक्षण र जैविक विविधता सम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड, योजना, कार्यान्वयन र नियमन गर्ने।
- स्थानीय सडक, ग्रामीण सडक, कृषि सडक र सिंचाई सम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड, योजना तर्जुमा कार्यान्वयन, अनुगमन र नियमन गर्ने ।
- गाउँसभा, मेलमिलाप र मध्यस्थताको व्यवस्थापन सम्बन्धी नीति, कानून र कार्यविधि, रणनीति, आवधिक तथा वार्षिक योजना, कार्यक्रम र बजेट स्वीकृति, सभाका समितिहरू गठन तथा संचालन गर्ने ।
- स्थानीय अभिलेख व्यवस्थापन सम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड, योजना निर्माण, कार्यान्वयन, अनुगमन र नियमन गर्ने ।
- स्थानीय जग्गाको नाप नक्सा, कित्ताकाट, हालसाविक, रजिस्ट्रेशन नामसारी, दाखिला खारेज, भूमि वर्गीकरण अनुसारको लगत, समन्वय सहजीकरण तथा जग्गाधनी दर्ता प्रामाणपूर्जा वितरण सम्बन्धी कार्य गर्ने ।
- जेष्ठ नागरिक, अपांगता भएका व्यक्ति र अशक्तहरूको व्यवस्थापन गर्ने ।
- बेरोजगारको तथ्यांक संकलन तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्य गर्ने ।
- कृषि प्रसारको व्यवस्थापन, संचालन र नियन्त्रण गर्ने ।
- खानेपानी, साना जलविद्युत् आयोजना, वैकल्पीक उर्जा सम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड, योजना, कार्यान्वयन र नियमन गर्ने
- विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड, योजना, कार्यान्वयन, अनुगमन र नियमन गर्ने ।
- भाषा संस्कृति र ललितकलाको संरक्षण सम्बन्धी नीति मापदण्ड योजना कार्यान्वयन र नियमन गर्ने ।
- जलाधार बन्यजन्तु खानी तथा खनिज पदार्थको संरक्षण सम्बन्धी निती कानुन मापदण्ड योजना कार्यान्वयन र नियमन गर्ने ।

३.९ सुनापति गाउँपालिकाले हालसम्म पारित गरेका ऐन नियम निर्देशिका कार्यविधि र मापदण्डहरु

संविधान र कानुन बमोजिम यस गाउँपालिकाको गाउँसभा तथा कार्यपालिकाबाट स्वीकृत नीति १६ ऐन १६ नियमावली ६ कार्यविधि ४४ निर्देशिका तथा मापदण्ड ६ को सूची देहायअनुसार रहेका छन् ।

नीति तथा ऐन

- आर्थिक ऐन आ. व. (२०७४/०७५, २०७५/०७६, २०७६/०७७, २०७७/०७८, २०७८/०७९, २०७९/०८० २०८०/०८१,२०८१/०८२)
- विनियोजन ऐन आ. व. (२०७४/०७५, २०७५/०७६, २०७६/०७७, २०७७/०७८, २०७८/०७९, २०७९/०८० २०८०/०८१,२०८१/०८२)
- गाउँपालिकाको बैठक संचालन कार्यविधी ऐन, २०७४
- गाउँ शिक्षा ऐन, २०७४

- स्वास्थ्य तथा सरसफाई ऐन, २०७५
- विपद जोखिम न्युनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन, २०७५
- प्रशासकीय कार्यविधि नियमित ऐन
- सहकारी ऐन, २०७४
- कृषि व्यवसाय प्रवर्द्धन ऐन, २०७७
- पूर्वाधार विकास ऐन, २०७६
- वातावरण तथा प्राकृतिक श्रोत संरक्षण ऐन, २०७७
- स्थानीय सेवा ऐन, २०७७
- न्यायीक समिति उजुरी कारवाही र किनारा गर्दा अपनाउनु पर्ने कार्यविधि ऐन, २०७५
- सार्वजनिक निजी साझेदारी ऐन, २०७८
- संस्था दर्ता ऐन, २०७८
- खानेपानी बोर्ड गठन ऐन, २०७८

नियमावली

- न्यायिक समिति गठन नीयमावली, २०७४
- सुनापति गाउँसभा नियमावली, २०७५
- गाउँकार्यपालिका नियमावली, २०७७
- घ वर्गको निर्माण व्यवसायी इजाजत सम्बन्धी व्यवस्था गर्न बनेको नियमावली, २०७५
- कर्मचारी आचारसंहिता सम्बन्धी नियमावली, २०७८

कार्यविधि तथा निर्देशिका

- स्थानीय शिक्षा संचालन तथा व्यवस्थापन कार्यविधी, २०७४
- घ वर्गको निर्माण व्यवसायी इजाजत पत्र सम्बन्धी कार्यविधि, २०७४
- उपभोक्ता समिति संचालन निर्देशिका, २०७४
- आधारभूत परीक्षा संचालन तथा व्यवस्थापन कार्यविधी, २०७४
- आधारभूत तह परिक्षा संचालन गठन, २०७४
- शिक्षक नियुक्ति निर्देशिका, २०७४
- जेष्ठ नागरिक परिचयपत्र निर्देशिका, २०७४
- प्राकृतिक श्रोत व्यवस्थापन कार्यविधि, २०७४
- पदाधिकारी एवं कर्मचारी सेवा सुविधा निर्देशिका, २०७५
- निजी आवास पुनर्निर्माण निर्देशिका, २०७५
- वालबालिकाको अधिकार संरक्षण सम्बन्धी कार्यविधि, २०७५
- अपाङ्गता भएका व्यक्तिको परिचयपत्र वितरण कार्यविधि, २०७५
- विद्यालय शिक्षक दरवन्दि कार्यविधि, २०७६
- प्रधानाध्यापक र सहायक प्रधानाध्यापक व्यवस्थापन कार्यविधि २०७६

- टोल विकास संस्था संचालन कार्यविधि, २०७६
- विपद् व्यवस्थापन कोष संचालन कार्यविधि, २०७६
- मदिरा नियन्त्रण तथा व्यवस्थापन कार्यविधि २०७६
- आकस्मिक कोष संचालन तथा व्यवस्थापन कार्यविधि, २०७६
- समपुरक कोष संचालन तथा व्यवस्थापन कार्यविधि, २०७५
- लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशिकरण कार्यविधी, २०७६
- सार्वजनिक सुनुवाई कार्यविधी, २०७६
- कृषि शाखाबाट हुने कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधी, २०७६
- पशु सेवा शाखाबाट हुने कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधी, २०७६
- सुनापति गाउँपालिकाको स्थानीय राजपत्र प्रकाशन सम्बन्धी कार्यविधि, २०७६
- गैर सरकारी संस्था समन्वय, परिचालन तथा अनुगमन सम्बन्धी निर्देशिका, २०७६
- प्राविधिक समिति गठन कार्यविधी, २०७५
- स्थानीय उर्जा विकास सम्बन्धी निर्देशिका, २०७४
- बैठक तथा भ्रमण खर्च सम्बन्धी निर्देशिका, २०७६
- आर्थिक सहायता संचालन तथा व्यवस्थापन कार्यविधी, २०७६
- कोभिड-१९ को कारण प्रतिकुल अवस्थामा सेवा संचालन सम्बन्धी कार्यविधि, २०७७
- क्वारेन्टाइन केन्द्रमा लैंगिक तथा यौनजन्य हिंसा रोकथाम तथा सुरक्षा कार्यविधि, २०७७
- जेष्ठ नागरिक स्वास्थ्य भेटघाट कार्यक्रम
- श्रीनाथ विपन्न नागरिक स्वास्थ्य विमा कार्यविधी
- वाखा पैचो कार्यक्रम कार्यविधी २०७८
- पशुपालन सुत्केरी खर्च कार्यविधी २०७८
- खानेपानी तथा सरसफाई उपभोक्ता समिती दर्ता तथा नविकरण व्यवस्थापन कार्याविधि, २०७८
- लैंगिक हिंसा उद्धार कोष परिचालन कार्यविधि, २०७६
- लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षण कार्यविधि, २०७६
- व्यवसाय कर सम्बन्धी कार्यविधि, २०७७होमस्टे संचालन कार्यविधि, २०७८
- करारमा प्राविधिक कर्मचारी व्यवस्थापन गर्ने सम्बन्धी कार्यविधि, २०७८
- फोहोरमैला व्यवस्थापन कार्यविधि, २०७८
- श्रीनाथ विपन्न नागरिक स्वास्थ्य बीमा कार्यक्रम संचालन कार्यविधि, २०७८
- संस्था दर्ता तथा नविकरण कार्यविधि, २०७८
- सुनापति गाउँपालिका सुशासन समिति गठन तथा सञ्चालन कार्यविधि, २०७९
- सुनापति गाउँपालिकाको बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा समितिको कार्यसञ्चालन कार्यविधि, २०७९

- सुनापति गाउँपालिकाको स्थानीय राजस्व परामर्श समितिको कार्यसञ्चालन कार्यविधि, २०७९
- सुनापति गाउँपालिकाको विधायन समिति (गठन तथा सञ्चालन) कार्यविधि, २०७९
- सुनापति गाउँपालिकाको लेखा समिति (गटन तथा सञ्चालन) कार्यविधि, २०७९
- सुनापति गाउँपालिका बजार अनुगमन निर्देशिका, २०८०
- जनता आवास कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधी, २०८०

मापदण्ड

- भवन निर्माण तथा नक्सा पास मापदण्ड, २०७५
- आर्थिक सहायता तथा अनुदान बजेट खर्च मापदण्ड, २०७६
- पूर्वाधार योजनामा खर्च गर्ने रकम बजेट मापदण्ड, २०७६
- भैपरी योजनामा खर्च गर्ने रकम बजेट मापदण्ड, २०७६
- सडक मर्मत तथा सरसफाई बजेट मापदण्ड, २०७६
- समपुरक कोष बजेट खर्च मापदण्ड, २०७६

अध्यायः चार

४.१ विपद् जोखिम नियन्त्रण र न्यूनिकरण योजना

नेपालको संविधानले विपद् व्यवस्थापनलाई स्थानीय तहको एकीकृत अधिकार सूचीको रूपमा सूचीकृत गरेको छ। संवैधानिक व्यवस्थाअनुसार संघ, प्रदेश र स्थानीय तहमा नीति, ऐन, नियम तथा निर्देशनहरू निर्माण गरिएको छ । साथै, विपद् व्यवस्थापनका लागि केन्द्रदेखि समुदाय-तहसम्म विभिन्न संस्थागत संरचना गठन गरी कार्यान्वयन गरिँदै आएको छ। स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिहरू पनि त्यस्तै संरचनामध्ये एक हुन् । स्थानीय तहमा हुने विपद् व्यवस्थापनका प्रक्रियामा यस समितिको महत्वपूर्ण भूमिका रहेको हुन्छ ।

योजनाको उद्देश्य

सुनापति गाउँपालिकामा विपद् व्यवस्थापनलाई प्रभावकारी बनाई सम्भावित जनधनको क्षति कम गर्नु यो योजनाको प्रमुख उद्देश्य हो । यसका अन्य उद्देश्यहरू निम्न छन् :

(क) विपद् जोखिम क्षेत्रहरूको पहिचान गरी ती क्षेत्रहरूमा विभिन्न जोखिम न्यूनीकरणका कार्यहरू गर्न सहजता प्रदान गर्नु ।

(ख) विपद् प्रतिकार्यका लागि विषयगत क्षेत्रहरूको नेतृत्व तथा जिम्मेवारी निर्धारण गर्नु ।

(ग) विपद् प्रतिकार्यका लागि मुख्य जिम्मेवार तथा सहायक निकायहरूको पहिचान र अद्यावधिक गर्नु ।

(घ) विपद्को विवरण सङ्कलन, जोखिम नक्साङ्कन, विगतमा भएका विपद् घटनाहरूको तथ्याङ्क संकलन तथा विश्लेषण गरी जोखिम सूचित योजना तयार गर्नु ।

(ङ) विपद् प्रतिकार्यका लागि आवश्यक सामग्री व्यवस्थापन, पूर्वानुमानमा आधारित तयारी तथा आकस्मिक प्रतिकार्यका व्यवस्था गर्नु ।

(च) विपद् प्रतिकार्यका लागि उपलब्ध स्रोत, साधन र जनशक्तिको विवरण संकलन गरी सम्भावित विपद्का लागि आवश्यक क्षमता पहिचान, आकलन र पूर्वतयारी गर्नु ।

४.२ विपद् व्यवस्थापनका नीतिगत, कानूनी तथा संस्थागत व्यवस्थाः

विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को आधारमा स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति गठन गरिएको छ । समितिमा रहेका पदाधिकारीहरूको विवरण अनुसूचीमा संलग्न छ ।

स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिको अधीनमा ८ वटा विषयगत उप-समितिहरू गठन गरिएको छ, जसले विभिन्न विषयगत क्षेत्रमा योजना बनाउने तथा कार्यान्वयन गर्ने जिम्मेवारी पाएका छन् ।

सुनापति गाउँपालिकामा दैवी प्रकोप तथा विपद् व्यवस्थापन शाखा/इकाइ स्थापना गरिएको छ । गाउँपालिकाका ५ वटै वडामा वडास्तरीय विपद् व्यवस्थापन समिति गठन गरिएको छ ।

सुनापति गाउँपालिकामा विपद् व्यवस्थापन कोष स्थापना गरिएको छ। सो कोषमा आर्थिक वर्ष

२०८१/८२ मा गाउँपालिकाबाट तथा अन्य स्रोतबाट गरी रु. २० लाख जम्मा गरिएको थियो। २०८१ असोजमा आएको बाढी तथा पहिरोका कारण ४० लाखभन्दा बढी खर्च भई हाल कोषमा रु. १ लाख ८० हजार जति बाँकी रहेको छ ।

कोष सञ्चालन तथा व्यवस्थापनका लागि स्थानीय विपद् व्यवस्थापन कोष सञ्चालन कार्यविधि लागू गरिएको छ। साथै गाउँपालिकामा विपद् व्यवस्थापनसम्बन्धी नीति, ऐन, नियम, निर्देशिका तथा आवश्यक मार्गदर्शनहरू निर्माण गर्ने कार्य भइरहेका छन् ।

४.४ विषयगत क्षेत्र तथा कार्य जिम्मेवारी

सुनापति गाउँपालिकाले विपद् व्यवस्थापन योजना तयार तथा कार्यान्वयनका लागि निम्न ८ वटा विषयगत क्षेत्र निर्धारण गरी कार्य जिम्मेवारी वितरण गरेको छ ।

४.४.१ समग्र व्यवस्थापन, सूचना, खोज तथा उद्धार क्षेत्र

यस क्षेत्रले विपद्को अवस्थामा सबै सरोकारवालासँग समन्वय गर्ने, पूर्वसूचना प्राप्त भएअनुसार स्थानीय सञ्चारमार्फत सूचना प्रसारण गर्ने, प्रकोपबाट प्रभावित तथा घाइतेहरुको उद्धार गर्ने, हराएका व्यक्तिको खोजी गर्ने, मृत्यु भएको अवस्थामा पहिचान गरी शव व्यवस्थापन गर्ने तथा पीडितलाई राहत वितरण गर्ने काम गर्नेछ ।

४.४.२ खाद्य तथा कृषि क्षेत्र

यस क्षेत्रले विपद्को अवस्थामा पीडितलाई तत्काल खानेकुरा, विस्थापितको शिविरमा बसेकालाई चामल, दाल, नुन, तेल आदि खाद्य सामग्री उपलब्ध गराउने, खाना पकाउन आवश्यक सामग्री व्यवस्था गर्ने तथा कृषि क्षेत्रमा भएको क्षतिको विवरण संकलन तथा प्रमाणिकरण गर्नेछ ।

४.४.३ स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्र

यस क्षेत्रले घाइतेको प्राथमिक उपचार, महामारी रोकथामका गतिविधि सञ्चालन गर्ने, शिविरमा उपचार नपाएका बिरामीको स्वास्थ्य सेवा सुनिश्चित गर्ने, महिला तथा बालबालिकामा पोषणको कमी भएमा सचेतना तथा सहयोग प्रदान गर्ने, साथै कोभिड-१९ जस्ता महामारीको रोकथाम तथा व्यवस्थापनसम्बन्धी कार्य गर्नेछ ।

४.४.४ खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता प्रवर्द्धन क्षेत्र

यस क्षेत्रले विपद्को समयमा खानेपानी आपूर्ति गर्ने, बाढीपहिरोले अवरुद्ध भएका ढल तथा बाटोको सरसफाइ गर्ने, मरेका जनावरहरूको व्यवस्थापन गर्ने, सरसफाइका लागि आवश्यक सामग्री (हाइजिन किट, फिटकिरी, क्लोरिन, डस्टबिन) उपलब्ध गराउनेछ ।

४.४.५ आकस्मिक आश्रय तथा गैर-खाद्य सामग्री क्षेत्र

यस क्षेत्रले घरमा क्षति भई बस्न नसक्ने पीडितका लागि अस्थायी आश्रय (तम्बू, टहरा) निर्माण गर्ने, तरपाल, कम्बल, लत्ताकपडा आदि गैर-खाद्य सामग्री वितरण गर्नेछ ।

४.४.६ संरक्षण तथा सुरक्षा क्षेत्र

यस क्षेत्रले महिला, गर्भवती महिला, सुत्केरी, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, बालबालिका, वृद्धवृद्धाको सुरक्षा गर्ने, उनीहरूको विशेष आवश्यकताका सामग्री (सेनेटरी प्याड, बच्चाका सामग्री आदि) उपलब्ध गराउने, घरपरिवार गुमाएका व्यक्तिलाई मनोसामाजिक परामर्श सेवा प्रदान गर्ने तथा हिंसा रोकथामका व्यवस्था गर्नेछ ।

४.४.७ आकस्मिक शिक्षा क्षेत्र

यस क्षेत्रले विपद्का कारण विद्यालय बन्द भएमा वैकल्पिक शिक्षाको व्यवस्था गर्ने, विद्यार्थीको शैक्षिक सामग्री हराएमा वा क्षति भएमा पुनः व्यवस्थापन गर्ने, नष्ट भएका शिक्षण सामग्री प्रतिस्थापन गर्नेछ।

४.४.८ शीघ्र पुनःस्थापना क्षेत्र

यस क्षेत्रले विपद्को कारण अवरुद्ध भएका अत्यावश्यक सेवा (सडक, बिजुली, खानेपानी, टेलिफोन) पुनः सञ्चालन गर्ने, नष्ट भएका पूर्वाधारको वैकल्पिक व्यवस्था गर्ने तथा जनजीवनलाई सामान्य अवस्थामा फर्काउने कार्य गर्नेछ ।

४.५ क्षमता विकास रणनीति र योजना

विपद् व्यवस्थापन योजनाको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्नका लागि दक्ष स्रोत-व्यक्ति तथा संस्थाहरूको सहयोगमा देहायका कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ ।

क्र.सं.	क्षमता विकास गतिविधिहरू	जिम्मेवारी निकाय	समय-सीमा
१.	जोखिमग्रस्त क्षेत्रका जनसंख्यालाई विपद् सम्बन्धी अभिमुखीकरण, तालिम तथा अभ्यासको व्यवस्था गर्ने ।	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	विपद् व्यवस्थापन पूर्वतयारी तथा प्रतिक्रिया योजना अनुसार
२.	वडा स्तरका विपद् व्यवस्थापन समितिलाई विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी अभिमुखीकरण तथा तालिम प्रदान गर्ने ।	विपद् व्यवस्थापन शाखा	विपद् व्यवस्थापन पूर्वतयारी तथा प्रतिक्रिया योजना अनुसार
३.	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन कोषलाई प्रभावकारी रूपमा सञ्चालन गर्न आवश्यक क्षमता विकास गर्ने ।	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	आगामी आर्थिक वर्षको योजना तर्जुमा सुरु हुनुअघि
४.	विपद् प्रभावित स्थानका विद्यार्थी र स्थानीय स्वयम्सेवीहरूलाई विपद् प्रतिक्रिया सम्बन्धी तालिम दिने र सम्बन्धित जोखिम क्षेत्रका स्वयंसेवकको क्षमता विकास गर्ने ।	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	मनसुन सुरु हुनुअघि तथा विपद् घटना हुनुअघि
५.	खोज तथा उद्धारका सामान तथा औजारहरू संचालन गर्न सम्बन्धित स्वयंसेवक तथा क्षेमा समूहहरूको क्षमता विकास गर्ने ।	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	मनसुन सुरु हुनुअघि तथा विपद् घटना हुनुअघि

अध्याय: पाँच

५.१ गत आर्थिक वर्षमा संचालित विकास कार्यक्रम, आयोजनाको विवरण

संचालित कार्यक्रम आयोजनाको विवरण	लक्ष्य अनुरुप उपलब्धिको अवस्था	लक्ष्य प्रतिशत	समग्र मुख्य समस्या
स्थानीय पुर्वाधार विकास र मर्मत कार्यमा रोजगारी सृजना	१०० जना लाई दिने लक्ष्य लिएकोमा ६७ जनाले आंशिक रोजगारी पाएको छ।	६७ प्रतिशत प्रगती भएको देखिन्छ	✓ वेरोजगार व्यक्तिहरुले दिर्घकालिन रोजगारी अपेक्षा गर्छन। ✓ काममा समान ज्याला छैन। ✓ आंशिक रोजगारीमा संलग्न हुन चाहदैनन्।
पशु स्वास्थ्य औषधी खरिद	१५०० गाईभैंसी र १५००० वाखालाई औषधी वितरण तथा उपचार सेवा दिने दक्ष्य राखिएकोमा १६५० गाईभैंसी र १५१२० वाखालाई सेवा प्रदान गरिएको	९८.५७	बजेट र प्राविधिक पर्याप्त नहुनु
कृत्रिम गर्भधारण सेवा	१०० गाईभैंसीलाई कृत्रिम गर्भधारण गर्ने लक्ष्य राखिएकोमा ४६ गाईभैंसीलाई सेवा प्रदान गरिएको	४८.१६	प्रचार प्रसारमा कमी
उत्पादनमा आधारित पशुपालन प्रवर्दन	३५०० लिटर दूध र ८००००० गोटा अण्ड संकलन तथा विक्री लक्ष्य राखिएकोमा ३०००० लिटर दूध र ९९६००० गोटा अण्डा संकलन तथा विक्री भएको	९९.७७	बजारिकरणमा समस्या
बाखा स्रोत केन्द्र कार्यक्रम	बाखा स्रोत केन्द्र स्थापना भएको	९७.९७	माग धेरै वजेट थोरै
कृषि व्यवसाय प्रवर्दन	बाखाको खोर सुधार र १७ गोटा बाखा खरिद भएको	९९.७८	माग धेरै वजेट थोरै
पशुपालन प्रवर्दन(बंगुर)	बँगुरको खोर निर्माण २ गोट र बंगुर माउ खरिद	९८.७८	माग धेरै वजेट थोरै

संचालित कार्यक्रम आयोजनाको विवरण	लक्ष्य अनुरुप उपलब्धिको अवस्था	लक्ष्य प्रतिशत	समग्र मुख्य समस्या
	७ गोटा र वीर खरिद २ गोटा		
व्यावसायिक पशुपालन तालिम	४ दिने ब्यावसायिक कुखुरापालन तालिममा १५ जना १ दिने वाख्रापालन तालिम सवै वडामा ७५ जना सहभागी गराउने लक्ष्य रहेकोमा १५ जना र १११ जना कृषक सहभागी भएको	९८.७६	
म.सा.स्वा.स्वा.से. को बार्षिक समिक्षा गोष्ठी तथा दिवस		९३%	
मासिक प्रतिवेदन संकलन तथा समिक्षा बैठक		९९%	
बर्थिंग सेन्टरका नरसिंग कर्मचारीलाई नाइट ड्युटी भत्ता		८२%	
बाह्य खोप क्लिनिकमा सेवा प्रदायक स्वास्थ्यकर्मीको लागि यातायात खर्च र भ्याक्सिन सब सेन्टरमा अतिरिक्त समय खटिने स्वास्थ्यकर्मीलाई भत्ता		१००%	
म.सा.स्वा.स्वा.से. को यातायात खर्च		९९%	
ग्रामिण अल्ट्रासाउन्ड कार्यक्रम		७४%	
स्वास्थ्य सेवा सम्बन्धि घुम्ती सिबिर		१००%	
गाउँघर क्लिनिकमा सेवा प्रदायक		८०%	

संचालित कार्यक्रम आयोजनाको विवरण	लक्ष्य अनुरुप उपलब्धिको अवस्था	लक्ष्य प्रतिशत	समग्र मुख्य समस्या
स्वास्थ्यकर्मीको लागि यातायात खर्च			
स्वास्थ्य संस्थालाई कार्यालय खर्च अनुदान		९८%	
आयुर्वेद औषधि खरिद		१००%	
निःशुल्क औषधि वितरणको लागि औषधि एवं सर्जिकल सामाग्री खरीद		१००%	
गर्भवती सुत्केरी निः शुल्क एम्बुलेन्स सेवा		१८%	
औषधि लगायत स्वास्थ्य सामाग्री ढुवानी एवं प्याकिनग		१००%	
दलित स्वास्थ्य वीमा कार्यक्रम		९९%	
कामा केउरानी सामुदायिक स्वास्थ्य ईकाई अनुदान		१००%	
बेथान र खनियापानी स्वास्थ्य चौकी सबलीकरण		९२%	
गुन्सी स्वास्थ्य चौकी सबलीकरण		१००%	
धारापानी CHU सबलीकरण		१००%	
भिरकोट CHU सबलीकरण		१००%	
स्वारा सामुदायिक स्वास्थ्य ईकाई भवन निर्माण		१००%	
हिलेदेवी आधारभूत अस्पताल		९१%	
दिर्घ रोगीलाई मासिक ५००० भत्ता		१००%	

संचालित कार्यक्रम आयोजनाको विवरण	लक्ष्य अनुरुप उपलब्धिको अवस्था	लक्ष्य प्रतिशत	समग्र मुख्य समस्या
मासिक बैठक,डाटा भेरिफिकेसन, बार्षिक समिक्षा / अर्धबार्षिक समिक्षा		९६%	
म.स्वा.स्व.से. पोशाक र यातायात खर्च		९९%	
क्षयरोग बार्षिक /अर्ध बार्षिक समिक्षा, स्थलगत अमुशिक्षण सुपरभिजन		४९%	
HPV खोप अभियान		८७%	
किशोर किशोरी स्वास्थ्य सेवा		४७%	
पोषण कार्यक्रम		९५%	
क्षयरोग सक्रिय खोजपड्ताल र TPT कार्यक्रम		९९%	
प्रजनन् रुग्नता स्वास्थ्य सेवा		१००%	
परिवार योजना सेवा		९५%	
मातृ तथा नव शिशु कार्यक्रम		४२%	
स्थानीय तह मार्फत मातृ तथा नव शिशु कार्यक्रम संचालन		४३%	
पूर्ण खोप दिगोपना सुनिश्चितता कार्यक्रम		८३%	
न्युनतम सेवा मापदण्ड कार्यक्रम		९३%	
आधारभूत तथा आकस्मिक स्वास्थ्य सेवाको लागि औषधि खरिद		१००%	
सुनापति गाउँपालिका १ देखि ५ नं.सम्मका वडाहरु मा नयाँ उद्यमी	१०० जनाको लक्ष्य ११८ जना सहभागी	सतप्रतिशत	

संचालित कार्यक्रम आयोजनाको विवरण	लक्ष्य अनुरुप उपलब्धिको अवस्था	लक्ष्य प्रतिशत	समग्र मुख्य समस्या
तर्फ गलैंचा बुनाई सम्बन्धी सीप विकास तालिम सञ्चलन गरिएको थियो ।			
सुनापति गाउँपालिका वडा ३ लामा टोल र हिलेदेवीमा गलैंचा बुनाई सम्बन्धी रिफ्रेसर सीप विकास तालिम सञ्चालन गरिएको थियो ।	२० जनाको लक्ष्य ३८ जना सहभागी	सतप्रतिशत	
सुनापति गाउँपालिका वडा नं. १ धारापानी, वडा नं. २ मानपुर र वडा नं. ४ केउरानीमा नयाँ उद्यमी तफ तरकारी उत्पादन सम्बन्धी सीप विकास तालिम सञ्चालन गरिएको थियो ।	७७ जना सहभागी	सतप्रतिशत	
राजश्व संकलन	वार्षिक लक्ष्य प्रक्षेपण ४५,००,०००।— रहेकोमा आ.व.२०८१/०८२ मा संकलित रकम ५३,५१,६३१।— रहेको अवस्था	वार्षिक लक्ष्य प्रक्षेपण ४५,००,०००। रहेकोमा आ.व.२०८१/०८२ मा संकलित रकम ११८.९२%	राजश्व संकलनमा करदाता/सेवाग्राहिहरुको कम संलग्नता एवम् कर शिक्षा/सचेतनामा कमी रहेको।
बजार अनुगमन	बजार अनुगमनको लागि विनियोजित बजेट रकम रु.३,००,०००।— समुचित प्रयोग भएकोले सम्पूर्ण व्यवसायीहरुलाई व्यवसायीकरणमा सहजता	बजार अनुगमनको लागि विनियोजित बजेट रकम रु.३,००,०००।— को ९३%	बजार अनुगमन गर्दा पसल एवम् कुनै व्यवसायीहरु नियमित सञ्चालनमा नरहेका।
व्यवसाय दर्ता/नवीकरण तथा राजश्व सचेतीकरण	व्यवसाय दर्ता/नवीकरण तथा राजश्व सचेतीकरणको उल्लेख्य मात्रामा रहेको अवस्था	व्यवसाय दर्ता/नवीकरण तथा राजश्व सचेतीकरणको लागि विनियोजित बजेट रकम	व्यवसाय दर्ता/नवीकरण तथा राजश्व सचेतीकरणको लागि सम्पूर्ण व्यवसायीहरु जागरुक नभएको

संचालित कार्यक्रम आयोजनाको विवरण	लक्ष्य अनुरुप उपलब्धिको अवस्था	लक्ष्य प्रतिशत	समग्र मुख्य समस्या
		रु.३,००,०००।- को ६१%	
राजश्व सुधार कार्ययोजना निर्माण	राजश्व सुधार कार्ययोजना निर्माणको कार्यले गति लिइएको अवस्था	राजश्व सुधार कार्ययोजना निर्माणको लागि विनियोजित बजेट रकम रु. ३,००,०००।- को १००%	राजश्व सुधार कार्ययोजना निर्माणको कार्य लक्ष्यअनुसार नभएको
टोल टोलमा व्यवसाय दर्ता अभिमुखिकरण	टोल टोलमा व्यवसाय दर्ता अभिमुखिकरण कार्यले गति लिइएको	टोल टोलमा व्यवसाय दर्ता अभिमुखिकरणको लागि विनियोजित बजेट रकम रु. ३,००,०००।- को ४१%	टोल टोलमा व्यवसाय दर्ता अभिमुखिकरण कार्यले गति लिइएको भएपनि लक्षय अनुसार हासिल नभएको
राष्ट्रपति रनिङ शिल्ड प्रतियोगिता सञ्चालन	९ वटै माध्यमिक विद्यालयहरुलाई सहभागी गराइ सम्पन्न भएको	शत प्रतिशत	विद्यालयहरुलाई सहभागिताका लागि आर्थिक व्यवस्थापन गर्न कठिनाई
कक्षा ८ को परीक्षा व्यवस्थापन	श्री डहु मा वि डहुमा परीक्षा केन्द्र कायम गरी १३ वटै विद्यालयहरुको परीक्षा सञ्चालन एवम् व्यवस्थापन भएको	शत प्रतिशत	परीक्षार्थीलाई बसोबासका समयमा खानेपानीको समस्या
आइ सि टि तालिम सञ्चालन	सबै विद्यालयका प्र.अ सम्मिलित ३ दिने तालिम सम्पन्न	शत प्रतिशत	भौगोलिक कठिनाइका कारण तोकिएको समयमा सहभागीहरुलाई उपस्थित गराउन कठिनाइ
विद्यालय सुपरीवेक्षण	विषयगत रोष्टर सहित सबै विद्यालयहरुको अनुगमन सुपरीवेक्षण	९० प्रतिशत	बर्षातको समयमा सबै विद्यालयमा पुग्न कठिनाई हुने गरेको
शिक्षक विद्यार्थी सम्मान कार्यक्रम	शैक्षिक सत्र २०८१ को नतिजाका आधारमा उत्कृष्ट शिक्षक विद्यालय र विद्यार्थी सम्मान कार्यक्रम सम्पन्न	शत प्रतिशत	सम्मानित हुने सबै विद्यार्थी उपस्थित हुन नसकेको
कृषम कमुह गठन तथा व्यवस्थापन	सबै वडाहरुमा वडा स्तरिय कृषक सञ्जाल र पालिकामा पालिकास्तरिय कृषक सञ्जाल गठन भएको	९५.७५%	कृषकहरुको सक्रियता कमि

संचालित कार्यक्रम आयोजनाको विवरण	लक्ष्य अनुरुप उपलब्धिको अवस्था	लक्ष्य प्रतिशत	समग्र मुख्य समस्या
कृषि प्रविधि हस्तान्तरण कार्यक्रम	३३ वटा हाते ट्याक्टर र ५ वटा च्याफ कटर वितरण भएको	९१.१५%	बजेट सिमितता
तरकारी बाली प्रवर्द्धन कार्यक्रम	विभिन्न तरकारीको विउ अनुदानमा वितरण गरिएको	९७.५%	बजार मा समस्या
कृषि उपजको उत्पादनमा आधारित कार्यक्रम(महमा अनुदान)	महको उत्पादन तथा उत्पादकत्वमा वृद्दि भएको	९७.५५%	बजेट सिमितता
खाधान्न बाली प्रवर्द्दन कार्यक्रम	मकैको उन्नत जात वितरण गरिएको	२०.०८%	विदेशी हाइव्रिड विउको मात्र माग वढी आउनु
बाली संरक्षण कार्यक्रम	विभिन्न विषादी तथा पासोहरु वितरण गरेको	९७.६%	विषादीको सुरक्षित प्रयोग बारे ज्ञानमा कमि हुनु।
बुद्द चित्त विरुवा वितरण	संघ संस्थाहरुलाई बुद्द चित्तको विरुवा वितरण गरिएको	९७.२६%	बजेट सिमितता प्राविधिक सिमितता
कृषि व्यवसाय प्रवर्द्दन कार्यक्रम	सुन्तला जात क्षेत्र विस्तार तथा सिँचाई पुर्वाधार निर्माण भएको	९९.७५%	कृषकमा व्यवसायिक रुची मा कमी
मकै बाली प्रवर्द्दन कार्यक्रम	उन्नत मकै क्षेत्र विस्तार भएको विभिन्न आधनिक यन्त्रहरु खरिद भएको	९९.९५%	
आ व २०८१/८२मा नयाँ सुन्तला जात पकेट विकास कार्यक्रम	सुन्तला क्षेत्र विस्तार तथा व्यनसायीकरण भएको सिँचाई पोखरी निर्माण भएको	९८.९५%	
कृषि तथा पशुपंक्षी तथ्यांक अद्यावधिक कार्यक्रम	वास्तविक तथ्यांक सहितको डिजिटल डाटावेश तयार भएको	९९.०५%	भौगोलिक कठिनाई

५.२ आर्थिक विकासको अवस्था

५.२.१ कृषि तथा खाद्य सुरक्षा

- सुनापति गाउँपालिकामा व्यवसायिक तरकारी उत्पादनको लागि उपयुक्त सिँचाइ व्यवस्था रहेको छ । यस क्षेत्रमा धान, मकै, गहुँ, कोदो, फापर जस्ता अन्नबालीका साथै व्यवसायिक तरकारीबालीमा आलु, गोकुडा, काँक्रो, फर्सी, इस्कुस, प्याज आदि उत्पादन हुने गर्छ। त्यसैगरी

हरित तरकारीमा भण्टा, टमाटर तथा दालबालीमा तरकारी र नगदेबालीमा आलु, प्याज, तचिया आदि उत्पादन हुने गरेको छ। साथै फलफूलमा सुतली जातका फलफूल (सुतली, कागती, जुनार), आँप, करिवी, स्याउ, नासपाती, अनार, जम्बुवाद आदि उत्पादन हुन्छ ।

- गाउँपालिकामा कृषि उपजको क्रय-बिक्रि व्यवस्था गर्दै ऋदमीपोखरी, तिदेबी र बेथान गरी ३ वटा कृषि उपज स्किन केन्द्र स्थापना गरिएको छ । यी कृषि स्किन केन्द्रहरू हाल प्रयोगमा छैनन् । यहाँ उत्पादन गरिएको तरकारी तथा फलफूल कामाडौं जाने गाडीद्वारा ढुवानी गरिन्छ । यद्यपि कृषि उपजको थोक तथा खुद्रा बिक्री स्थायी बजारमा तथा कृषि उपज भण्डारणको लागि ऋदमीपोखरीमा रहेको छ ।
- त्यसैगरी ऋदमीपोखरीमा कृषि उपजको बीउ बैंक स्थापना गरिएको छ। ऋदमीपोखरी, तिदेबी क्षेत्रमा ४ वटा फलफूल र तरकारीको नर्सरी रहेका छन् । गाउँपालिकाबाट खाद्यान्न तथा तरकारी ढुवानी हुने गर्छ भने बनेपा र कामाडौंबाट कर्मचारीहरूको लागि मात्र बेमौसमी तरकारी आयात हुने गर्छ ।
- बजारिकरणको हिसाबले कृषकको रबरारीमा स्थानीय व्यापारी मार्फत वा स्वयं व्यापारी आफैं कृषि उत्पादन खरिद गर्ने गरेको छ । यस गाउँपालिकामा ७५ वटा कृषि समूह गठन भएका छन्। त्यसमध्ये ५३ वटा कृषक समूह दर्ता भएका छन् भने ३८ वटा कृषक फर्म तथा रासायनिक मल वितरण गर्ने कृषक संघ/संस्था १२ वटा सञ्चालनमा रहेका छन् ।
- सुनापति गाउँपालिकामा सुनकोशी नदी, चौरी खोला, खानी खोला, कामा खोला, रट्टे खोला, खाडो खोला लगायतका खोला/नालाबाट सिँचाइ सुविधा प्राप्त भइरहेको छ। सुनापति गाउँपालिकाको अधिकांश जमिनमा सिँचाइको व्यवस्था छैन। यस गाउँपालिकामा रहेका जमिनमा वर्षैभरि तथा मौसमी सिँचाइ सुविधा हुने कुल, निर, पोखरी लगायतका सिँचाइका पूर्वाधारको तथ्यांक अनुसार, गाउँपालिकामा खेति योग्य जमिन ४,५७०.३० हेक्टर रहेको छ । खेति योग्य जमिनमध्ये सबैभन्दा बढी वडा नं. ५ मा १,२२२.२५ हेक्टर र सबैभन्दा कम वडा नं. १ मा ६७१.७९ हेक्टर जमिन रहेको छ ।
- सीमित कृषियोग्य जमिन, सिँचाइ र आवश्यक कृषिसामग्री, मल, बीउ र ऋणमा कमजोर पहुँच लगायतका कारणले गर्दा कृषिको खासै विकास हुन सकेको छैन । रहेको कृषि प्रणाली परम्परागत र जीवनयापनको लागि खपत केन्द्रित भएकाले उत्पादकत्व बढ्न सकेको छैन ।

(स्रोतः राष्ट्रिय जनगणना, २०७८)

५.२.२ पर्यटन तथा संस्कृति

क) पर्यटन तथा संस्कृति

- सुनापति गाउँपालिकामा केहि धार्मिक, सांस्कृतिक र पुरातात्विक महत्व बोकेको स्थानहरू देखिन्छन्। यहाँका धार्मिक-पर्यटन क्षेत्रहरूमा सुनापति डाँडा (खतनयापानी, बेथान र तिदेबीको साझा थुम्को), १०८ लहरे माने, अग्लेश्वर (खाँडादेवी, दोरम्बा शैलुङ तथा दिमीपोखरीको

मिलनबिन्दु), गाप्पा (खाँडादेवी, दोरम्बाङ्ग र सुनापतिको संगमस्थल), गुत्सीमा रहेको शलिलिङस्वर क्षेत्र, आलमपुर भिमसेन मन्दिर (दिमीपोखरी) आदि रहेका छन् ।

- सुनापति डाँडामा तित्दु मठ/विम्बवीरुको साथै प्रसिद्ध महादेव मठ तथा सांस्कृतिक महत्व बोकेको बौद्ध मठ/बौद्ध धर्मालम्बीहरुको मान्यता रहेको छ । सुनकोशी तेस्रो बने सम्म, देउराली-दवे डाँडा-नाङ्गे डाँडा हुँदै गुराँसे पदमार्ग निर्माण गरी पर्यटन प्रवर्द्धन गर्न सकिन्छ ।
- यी बाँकी धार्मिक तथा पर्यटन क्षेत्रहरूमा शहिद पार्क, डम्फु पार्क, सेतो मछिन्द्रनाथ, चिया बगान, पाल्ङ्ग्युर छोइफेल, गुम्बा, टासी छोयलिङ गुम्बा, डिक्मा गुम्बा, उर्गोनछयो लिङ्ग गुम्बा, चण्डी मन्दिर, कृष्ण वर्णेश्वर महादेवथान, भूमिस्थान भिरकोट नासी स्यावलिङ, हात्ती छाँगा महादेवस्थान, थाम डाँडा, भिमसेनस्थान, शेरफलिङ गुम्बा, स्यार गुम्बा, महाकाली मन्दिर गराटी, सादी डाँडा दहबारी, ड्युक क्यानिङ छोयलिङ गुम्बा, लखपति गुम्बा आदि रहेका छन् ।

त्यसैगरी गाउँपालिकामा वडा नं. १ गुत्सीमा रहेको शतलिङ्गेशवर, कुशेश्वर महादेव, महाकाली मन्दिर, पोखरीको छोर्तेन, धारापानीको शिव मन्दिर, चण्डी मन्दिर; वडा नं. २ दिमीपोखरीको मानपुरमा रहेको कृष्ण वर्णेश्वर महादेव, आलमपुर भिमसेनस्थान, दिमीपोखरीको कानिङ छोलिङ गुम्बा, आलमपुरको भगवती मन्दिर; वडा नं. ३ हिलेदेबीमा रहेको उर्गेन छोयलिङ गुम्बा, लहरे माने, लाखपति डाँडाको छोर्तेन, सुनापति सर्वझाङ मन्दिरवार (फुटेको ढुंगा), सुनापति महादेव, डोक्माको गुम्बा, कालिकादेवी मन्दिर, हिलेदेबी मन्दिर; वडा नं. ४ बेथान अन्तरगत डहु गुम्बा, सेतीदेवी मन्दिर, कृष्ण प्रणामी मन्दिर, महादेव मन्दिर, भ्वाँसा गुम्बा; र वडा नं. ५ खनियापानी अन्तरगत भिरकोट भूमिस्थान, रुपाकोट देवीस्थान, हात्ती महादेवस्थान, हात्ती छाँगा, देसार गाउँको सेतीदेवी, कालिदेवी मन्दिर, कालीभर्याङ स्थीत कृष्ण मन्दिर आदि गाउँपालिकामा रहेका धार्मिक, सांस्कृतिक तथा पर्यटन क्षेत्रहरू हुन् ।

ख) होमस्टे

अहिले नेपालका केही पर्यटन क्षेत्रहरूमा होमस्टे निकै फस्टाउँदै गएको पाइन्छ। पर्यटकहरू स्थानीय समुदायको घरमा बसेर स्थानीय स्वाद अनुसारको खानपान गर्ने साथै स्थानीय संस्कार र संस्कृति अनुभव गर्ने गर्छन् ।

यसमा वडा नं. ३ मा सुनापति होयाल्मो सामुदायिक होमस्टे, वडा नं. ४ मा दाहुला होमस्टे र सगुन होमस्टे सञ्चालनमा रहेका छन् ।

ग) जल पर्यटन

यस गाउँपालिकाको सिमानामा रहेको सुनकोशी नदीमा जल पर्यटनको सम्भावना रहेको छ । यस क्षेत्रमा र्‍याफ्टिङ पर्यटकीय स्थलको रूपमा सरकारले एक सय गन्तव्यभित्र समावेश गरेको छ । सुनकोशी तेस्रो जलाशय क्षेत्र निर्माण भएपछि र्‍याफ्टिङ सञ्चालन गरी आय आर्जन तथा मनोरञ्जन प्रदान गर्न सकिने सम्भावना रहेकाले सोका लागि पहल गर्न सकिने देखिन्छ ।

घ) कृषि पर्यटन

यस गाउँपालिकाको कृषि गतिविधिलाई पर्यटनसँग जोड्न सकेमा आर्थिक तथा सामाजिक रूपमा पछाडि परेको समुदायको जीवनस्तर उकास्न कृषि पर्यटनको महत्वपूर्ण भूमिका रहन सक्छ। सुनापति गाउँपालिकामा वडा नं. १ स्वाँरामा मकै पकेट क्षेत्र, वडा नं. २ क्रिद्मीपोखरी र वडा नं. ३ मा किवी पकेट क्षेत्र, वडा नं. ३ मा जुनार, सुन्तला पकेट क्षेत्र, वडा नं. १ गुत्सी र वडा नं. २ को ढपवाडीमा कञ्चन च्याउ, वडा नं. २ को मानपुर र वडा नं. ३ तिलदेबीमा सिउँके च्याउ तथा वडा नं. ५ को थाप्रामा मौरी पकेट क्षेत्रको उच्च सम्भावना देखिन्छ।

त्यसैगरी वडा नं. ३ र ४ मा आलु पकेट क्षेत्र तथा गाउँपालिकाको सम्पूर्ण वडामा काँक्रो पकेट क्षेत्र बनाउन सकिन्छ। सुनापति गाउँपालिकामा चिया बगानबाट आर्थिक विकास गर्न सकिन्छ। सुनापति डाँडा (डोक्माको माथिल्लो भाग) देखि गापासम्मको बाँझो जमिनमा चिया बगानको विकासमार्फत काठमाडौँबाट १२० कि.मि. दूरीमा रहेको चिया बगानलाई पर्यटनसँग गाँस्न सकिन्छ। साथै चिया बगानबाट सयौँ युवाहरूलाई गाउँपालिकाभित्र रोजगारीसमेत प्रदान गर्न सकिन्छ।

५.३ सामाजिक विकास अवस्था

क) स्वास्थ्य तथा पोषण

गाउँपालिकामा निर्माणाधीन तिलदेबी आधारभूत अस्पताल, ५ वटा स्वास्थ्य चौकी (गुत्सी, क्रिद्मीपोखरी, तिलदेबी, बेथान र खनियापानी), ५ वटा सामुदायिक स्वास्थ्य इकाई (धारापानी, मानपुर, स्वाँरा, ढुहु र तिरकोट), नागरिक आयुर्वेदिक केन्द्र (जोरधारा) आदि सञ्चालनमा रहेका छन्। यसका अलावा ८ वटा गाउँघर क्लिनिक र १५ वटा खोप केन्द्रलगायत स्वास्थ्य संस्थाहरू रहेका छन्।

यी स्वास्थ्य संस्थाहरूमा ५ जना स्वास्थ्य सहायक (एच.ए.), ११ जना अ.हे.ब., १५ जना अ.न.मी., ७ जना कार्यालय सहायक र ७५ जना स्वास्थ्य स्वयंसेविकाहरू कार्यरत छन्। यहाँका स्वास्थ्य संस्थाहरूले सरकारले लागू गरेका स्वास्थ्यसम्बन्धी कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने, खोप अभियानहरू सञ्चालन गर्ने र आधारभूत तहको स्वास्थ्य उपचार गराउँदै आएका छन्।

यस क्षेत्रमा दैनिक ओपीडी सेवा, सुरक्षित मातृत्व सेवा, खोप सेवा, परिवार नियोजन, पोषण सेवा, क्षयरोग, कुष्ठरोग तथा सरुवा रोगसम्बन्धी सेवाहरू सञ्चालनमा छन्।

ख) शैक्षिक विकास

सुनापति गाउँपालिकामा शैक्षिक पूर्वाधारतर्फ २४ वटा आधारभूत विद्यालय र ९ वटा माध्यमिक विद्यालय गरी जम्मा ३३ वटा सामुदायिक विद्यालय रहेका छन्। गाउँपालिकाको वडा नं. २ मा रहेको कृष्णवर्णेश्वर क्याम्पस र सुनापति शहीद बहुमुखी क्याम्पस सञ्चालनमा छन्।

वडा नं. ४ बेथानमा रहेका २ वटा विद्यालयमा नियमित पढाइको साथसाथै सिटिइभिटी अन्तर्गत केँश्वर माध्यमिक विद्यालय, बेथानमा बाली विज्ञान र डहु माध्यमिक विद्यालयमा कम्प्युटर साइन्स विषय पठन-पाठन हुँदै आएको छ। सुनापति गाउँपालिका स्थित माध्यमिक विद्यालयहरूमा शितिग्रेश्वर माध्यमिक विद्यालय (गुत्सी), अग्नेश्वर माध्यमिक विद्यालय (क्रिद्मीपोखरी), कृष्णवर्णेश्वर माध्यमिक विद्यालय (मानपुर), पशुपति माध्यमिक विद्यालय (नागतर्वा), डहु माध्यमिक विद्यालय (डहु), केँश्वर माध्यमिक विद्यालय (बेथान), बाल

माध्यमिक विद्यालय (तिरकोट), कृष्णपुरी माध्यमिक विद्यालय (रुपाकोट) र जालदेवी माध्यमिक विद्यालय (खनियापानी) रहेका छन् ।

ग) खानेपानी

सुनापति गाउँपालिकामा ९०.०३ प्रतिशत परिवारले पाइप धाराबाट खानेपानी प्राप्त गर्दछन्। जसमध्ये ६०.३९ प्रतिशत घरधुरीको आफ्नै घरभित्र धारा जडान गरिएको छ भने २९.६४ प्रतिशतले घर बाहिरको धाराबाट खानेपानी उपभोग गरिरहेका छन् ।

त्यसैगरी अन्य खानेपानीका स्रोतहरूमा ढुंगे धारा ८.२३ प्रतिशत, इनार/कुवा (नढाकिएको) ०.७४ प्रतिशत, खोला वा नदी ०.५७ प्रतिशत, इनार/कुवा (ढाकिएको) ०.०७ प्रतिशत र अन्य स्रोत ०.३६ प्रतिशत रहेका छन् । (राष्ट्रिय जनगणना, २०७८)

घ) लैङ्गिक समानता र सामाजिक समानीकरण

गाउँपालिकाको कुल जनसंख्यामा पुरुषको संख्या ४७.३९ प्रतिशत र महिलाको संख्या ५२.६१ प्रतिशत रहेको छ, जसअनुसार लैङ्गिक अनुपात १०० जना महिलामा ९०.०७ पुरुष हुन आउँछ। यस गाउँपालिकामा ५ वर्ष मुनिका बालबालिकामा ३.२१ प्रतिशत पुरुष र २.७६ प्रतिशत महिला गरी कुल ५.९७ प्रतिशत रहेको छ भने १४-४५ वर्ष उमेर समूहका युवायुवतीहरूको संख्या कुल जनसंख्याको ४०.८६ प्रतिशत रहेको छ। त्यसैगरी ६०-७० वर्ष उमेर समूहका मानिसहरूको संख्या कुल जनसंख्याको ११.२४ प्रतिशत तथा ७० वर्षभन्दा माथिका ज्येष्ठ नागरिकहरूको संख्या ८.२८ प्रतिशत रहेको छ ।

आदिवासी तथा जनजातिहरूमा कुल जनसंख्याको तामाङ ३७.७१ प्रतिशत, नेवार १६.६४ प्रतिशत, मगर ८.३८ प्रतिशत, ह्योल्मो/योल्मोपा ०.९२ प्रतिशत आदि रहेका छन्। त्यसैगरी सीमान्तकृत र पछाडि परेका जातिहरूमा विश्वकर्मा २.८० प्रतिशत, माझी २.६३ प्रतिशत, परियार १.७३ प्रतिशत, मिजार १.०६ प्रतिशत, शाही/हुजेल ०.७७ प्रतिशत, पपरी ०.२३ प्रतिशत आदि रहेका छन् ।

गाउँपालिकामा बोलिने भाषाहरूमा नेपाली, तामाङ, नेपाल भाषा (नेवारी), मगर भाषा, माझी, ह्योल्मो/योल्मोपा लगायत रहेका छन्। गाउँपालिकाको जनसंख्यालाई अपाङ्गताको दृष्टिकोणले हेर्दा ९५.८१ प्रतिशत जनसंख्या सशक्त रहेका छन्। सशक्त बाहेक शारीरिक अपाङ्गता भएका १.५८ प्रतिशत तथा सबैभन्दा कम हेमोफिलिया ०.०२ प्रतिशत र अटिजम ०.०२ प्रतिशत रहेका छन् ।

सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रमअन्तर्गत गाउँपालिकामा ज्येष्ठ नागरिक (अन्य), ज्येष्ठ नागरिक (दलित), ज्येष्ठ नागरिक एकल महिला, विधवा आर्थिक सहायता, अपाङ्ग क वर्ग, ख वर्ग तथा ग वर्ग आर्थिक सहायता, दलित बालबालिका तथा एकल पुरुष (५० वर्ष माथि)/वृद्ध कुमारी भत्ता वितरण भइरहेको छ ।

गाउँपालिकामा अन्य ज्येष्ठ नागरिक भत्ता १,८०१ जनाले, ज्येष्ठ नागरिक दलित भत्ता ५५ जनाले, ज्येष्ठ नागरिक एकल महिला भत्ता १९३ जनाले, विधवा आर्थिक सहायता ३४७ जनाले, क वर्ग आर्थिक सहायता १३७ जनाले, ख वर्ग आर्थिक सहायता २०१ जनाले, ग वर्गको आर्थिक सहायता २० जनाले, दलित बालबालिका भत्ता ११० जनाले तथा एकल पुरुष (५० वर्ष माथि)/वृद्ध कुमारी भत्ता ११६ जनाले रु. १,००० का दरले गरी कुल २,९८० जनाले रु. ९,३९,८९८ त्रैमासिक रूपमा प्राप्त गर्दै आएका छन् ।

(स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना, २०७८ र सुनापति गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय, २०८१)

५.४ आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ को खर्च विवरण

सि.नं	खर्च केन्द्र	बजेट (रु.हजारमा)	खर्च	खर्च (प्रतिशत)
१.	आर्थिक विकास क्षेत्र	३६४९८८००	२२६०३२१०	
२.	सामाजिक विकास क्षेत्र	२७२२२२०००	२३२६२९७८४.५८	
३.	पुर्वाधार विकास क्षेत्र	१३८०४०७००	१११३६२१८०.२६	
४.	सुशासन तथा अन्तरसम्वन्धीत क्षेत्र	४७४३०००	३९५५९८२.०८	
५.	कार्यालय संचालन र प्रशासनीक क्षेत्र	११७५४७५००	८७९१८४२३.५१	
	जम्मा :	५६९०५२०००	४५८७६८५८१.१५	
१.	**चालुतर्फ**	३६८२०८००	३०४२७३९२६	
२.	**पुँजीगततर्फ**	२०२२३१२००	१५४१९५६५४	

अध्याय: छ

६.१ सामाजिक परीक्षण सुनापति गाउँपालिकाका सुचक तथा उपलब्धीको लेखाजोखा

- स्वास्थ्य
- शिक्षा
- खानेपानी तथा सरसफाई
- बालबालिका, महिला तथा समावेशी क्षेत्र
- जनचेतना तथा गरिबी निवारण
- सेवाहरुमा पहुँच
- पूर्वाधार विकास, वातावरण र विपद् व्यवस्थापन
- सुशासन

स्वास्थ्य शाखा

१. स्वास्थ्य सम्बन्धी आधारभूत सूचक

क) आ.व. २०८०।८१

सूचकहरू	वडा नं.							औषत जम्मा
	१	२	३	४	५	६	७	
अनुमानित लक्षित जनसंख्या (स्वास्थ्य मन्त्रालय तोकेको)	२४१५	२१५२	२३५७	३५४१	२९९७			१३४६२
डिपिटिहेपहिब १ र ३ को ड्रपआउट दर %	७.६९	०.८४	-५०	०	२२			१
१२-२३ महिना उमेरकाको दादुरारुबेला खोपको दोस्रो मात्रा लगाउने %	९४.१२	९१.६७	४३.३३	५०	४८.८४			६३.०१

ख) आ.व. २०८१।०८२

सूचकहरू	वडा नं.							औषत जम्मा
	१	२	३	४	५	६	७	
अनुमानित लक्षित जनसंख्या (स्वास्थ्य मन्त्रालय तोकेको)	२४२७	२१५७	२३३२	३५२६	३००२			१३४४४
डिपिटिहेपहिब १ र ३ को ड्रपआउट दर	५.२६	६.६७	४३.७५	-११.११	-२२.२२			३.४९
१२-२३ महिना उमेरकाको दादुरारुबेला खोपको दोस्रो मात्रा लगाउने	५७.५८	७६.९२	४६.६७	६५.२२	४५.२४			५७.६३

२. खोप कार्यक्रम

क.सं.	खोपको किसिम र मात्रा	आ.व. २०८०।८१ मा खोप पाउने संख्या	आ.व. २०८१।०८२ को चैत्र मसान्तसम्ममा खोप पाउने संख्या
१	BCG 0.05 ml	४८	३२
२	DPT-HepB-Hib 3	११८	६७

क.सं.	खोपको किसिम र मात्रा	आ.व. २०८०।८१ मा खोप पाउने संख्या	आ.व. २०८१।०८२ को चैत्र मसान्तसम्ममा खोप पाउने संख्या
३	OPV 3	११८	६७
४	PCV 3	११४	६२
५	JE	११६	७७
६	Measles/Rubela 2	१०९	७८
७	Rota 2	१२९	५९

३. पोषण कार्यक्रम

आ.व. २०८०।८१

क) वृद्धि अनुगमन

वृद्धि अनुगमनका लागि दर्ता भएका बच्चा	वृद्धि अनुगमन गरिएका बालबालिकाहरूको पोषण स्थिति: ०-११ महिना सामान्य	०-११ महिना जोखिम/मध्यम कुपोषण	०-११ महिना अति जोखिम/कडा कुपोषण	१२-२३ महिना सामान्य	१२-२३ महिना जोखिम/मध्यम कुपोषण	१२-२३ महिना अति जोखिम/कडा कुपोषण	वृद्धि अनुगमनका लागि दर्ता गरिएका २३ महिना पूरा गरेका जम्मा बालबालिकाको संख्या	वृद्धि अनुगमनका लागि दर्ता गरिएका २३ महिना पूरा गरेका बालबालिकाका तौल लिएको जम्मा पटक
पहिलो पटक भेट	९४	०	०	१४	०	०		
दोहोरिई आएका	४७१	६	०	३११	२	०	१४७	१३७०

ख) गर्भवती र सुत्केरी महिलामा पोषण

आइरन जुकाको औषधी पाएका गर्भवती महिलाको संख्या: पहिलोपटक आइरन चक्की	१८० आइरन चक्की	जुकाको औषधी	क्याल्सियम चक्की पाएका गर्भवती महिला	आइरन भिटामिन ए पाएका सुत्केरी महिला: ४५ आइरन चक्की	भिटामिन ए
५८	५०	५८	५३	३८	३८

आ.व.. २०८१।८२ चैत्र मसान्तसम्म

क) वृद्धि अनुगमन

वृद्धि अनुगमनका लागि दर्ता भएका बच्चा	वृद्धि अनुगमन गरिएका बालबालिकाहरूको पोषण स्थिति: ०-११ महिना सामान्य	०-११ महिना जोखिम/मध्यम कुपोषण	०-११ महिना अति जोखिम/कडा कुपोषण	१२-२३ महिना सामान्य	१२-२३ महिना जोखिम/मध्यम कुपोषण	१२-२३ महिना अति जोखिम/कडा कुपोषण	वृद्धि अनुगमनका लागि दर्ता गरिएका २३ महिना पूरा गरेका जम्मा बालबालिकाको संख्या	वृद्धि अनुगमनका लागि दर्ता गरिएका २३ महिना पूरा गरेका बालबालिकाका तौल लिएको जम्मा पटक
पहिलो पटक भेट	५०	०	०	१	०	०		
दोहोरिई आएका	३२२	०	०	२६१	५	०	६५	५९५

४. मातृ स्वास्थ्य

आइरन जुकाको औषधी पाएका गर्भवती महिलाको संख्या			क्याल्सियम चक्की पाएका गर्भवती महिला	आइरन भिटामिन ए पाएका सुत्केरी महिला	
पहिलोपटक आइरन चक्की	१८० आइरन चक्की	जुकाको औषधी		४५ आइरन चक्की	भिटामिन ए
२१	१०	१८	१०	७	७

५. मातृ तथा नवजात शिशु स्वास्थ्य कार्यक्रम

गर्भजाँच (पटक)	आ.व. २०७९।८० को संख्या		जम्मा	आ.व. २०८०।०८१ को चैत्र मसान्तसम्मको संख्या		जम्मा
	२० वर्षमुनी	२० वर्षमाथि		२० वर्षमुनी	२० वर्षमाथि	
जुनसुकै समयमा पहिलो जाँच	५	१२३	१२८	६	३६	४२
१२ हप्तासम्म पहिलो जाँच	५	९३	१४८	४	३०	३४
४ पटक (१६, २०-२४, ३२ र ३६ हप्ता)	१	९१	९२	२	३२	३४
८ पटक (प्रोटोकल अनुसार)	०	७३	७३	२	२२	२४

प्रसूती सेवा	२० वर्षमुनी	२० वर्षमाथि	जम्मा	२० वर्षमुनी	२० वर्षमाथि	जम्मा
दक्ष प्रसूतीकर्मीबाट सुत्केरी	४	५१	५५	५	३२	३७
दक्ष स्वास्थ्यकर्मीबाट	०	१	१	२	०	२
अन्य स्वास्थ्यकर्मीबाट	०	४	४	०	३	३
घरमा प्रसूती संख्या	०	१	१	०	०	०

६. परिवार नियोजन

क) अस्थायी परिवार नियोजन

अस्थायी साधन	आ.व. २०८०।८१				आ.व. २०८१।८२ को चैत्र मसान्तसम्म			
	नयाँ प्रयोगकर्ता		हाल अपनाई रहेका	सेवामा नियमित नभएका	नयाँ प्रयोगकर्ता		हाल अपनाई रहेका	सेवामा नियमित नभएका
	२० वर्षमुनि	२० वर्षमाथि			२० वर्षमुनि	२० वर्षमाथि		
कण्डम	-	-	७५	-	-	-	७०	-
आकस्मिक गर्भनिरोध चक्की	०	०	०	०	०	०	०	०
पिल्स	०	९	४४	२४	०	११	२५	१४
डिपो	०	३८	१३३	४५	०	४२	१००	४०
आई.यु.सी.डी.	०	०	५०	१	०	०	५०	०
इम्प्लान्ट	०	६५	५५१	३८	०	६	५२२	६

ख) स्थायी परिवार नियोजन (बन्ध्याकरण)

आ.व./बन्ध्याकरण		नयाँ प्रयोगकर्ता				जम्मा	हाल अपनाईरहेका		जम्मा
		स्वास्थ्य संस्था		शिविर					
		महिला	पुरुष	महिला	पुरुष		महिला	पुरुष	
आ.व. २०८०।८१	सरकारी	०	०	०	०	०	०	०	०
	गैरसरकारी	०	०	०	०	०			
आ.व. २०८१।८२ चैत्र समान्त	सरकारी	०	०	०	०	०	०	०	०
	गैरसरकारी	०	०	०	०	०			

७. स्वास्थ्य बीमा

क्र.सं.	वडा	बीमा अभिकर्ताको नाम, थर	सम्पर्क नम्बर
१	१	-	
२	२	श्री दुर्गा मगर	९८६९१३५०७४
३	३	श्री तारा बहादुर योन्जन	९८६९१३५०७५
४.	४	श्री पेमा तामाङ्	९८६९१३५०७५
५.	५	अम्बिका भण्डारी	९८६२४०५८३४

स्वास्थ्य वीमामा आवद्ध जनसंख्या: १२०७० जना

८. प्रमुख स्वास्थ्य समस्या सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	रोगको नाम	आ.व. २०८०।८१ %	आ.व. २०८१।०८२ चैत्र मसान्तसम्म
१	Gastritis(APD)	१६	
२	URTI	१०	
३	Headache	९	
४	Fever	७	
५	Acute Tonsilitis	५	
६	Backache(musculoskeletal Pain)	५	
७	Pharyngitis	५	
८	Rhinitis	३	
९	LRTI	३	
१०	Conjuctivitis	३	

शिक्षाका आधारभूत सूचकहरू:

क) प्रारम्भिक बाल विकास:

क.सं.	शैक्षिक सत्र २०८०		शैक्षिक सत्र २०८१		कैफियत
	विद्यार्थी	विद्यार्थी संख्या	विद्यार्थी	विद्यार्थी संख्या	
१.	छात्रा	१८५	छात्रा	१८९	
२.	छात्र	२३७	छात्र	२३४	
	जम्मा	४२२	जम्मा	४२३	

ख) विद्यालय, विद्यार्थी र शिक्षकको अनुपात:

तालिका नं. ३: शैक्षिक सत्र, २०८१ को विद्यालय, विद्यार्थी र शिक्षक अनुपात

क.सं.	तह	शिक्षक विद्यार्थी अनुपात	विद्यालय शिक्षक अनुपात	विद्यालय विद्यार्थी अनुपात
१.	आधारभूत विद्यालय (कक्षा १-५)	१:८	१:४	१:२८
२.	आधारभूत विद्यालय (कक्षा ६-८)	१:१९	१:३	१:५०
३.	माध्यमिक विद्यालय (कक्षा ९-१२)	१:१४	१:६	१:१४

तालिका नं. ४: शैक्षिक सत्र: २०८० को विवरण

शिक्षकको प्रकार	प्रारम्भिक बाल विकास	प्रा.वि.	नि.मा. वि.	मा.वि.	साविक उ.मा.वि.	प्राविधिक धार	विद्यालय कर्मचारी	जम्मा
स्थायी	-	८१	१५	१२				
अस्थायी	-	१५	३	२	६			
राहत अनुदान	३८	२३	१६	१४	८	८	४५	
नगर अनुदान	-	-	-	-	--	-	-	
संघीय अनुदान	-	-	१	६	-	-	-	
करार/अनुदान	३८	३८	१९	१४	१४	८	४५	

ग) विद्यार्थी विवरण

तालिका नं. ५: सामुदायिक विद्यालयका विद्यार्थीको विवरण

क्र.सं.	विद्यालयको नाम	बाल विकास केन्द्र			कक्षा १ - ५			कक्षा ६ - ८			कक्षा ९ - १०			कक्षा ११ - १२			कुल जम्मा		
		छात्रा	छात्र	जम्मा	छात्रा	छात्र	जम्मा	छात्रा	छात्र	जम्मा	छात्रा	छात्र	जम्मा	छात्रा	छात्र	जम्मा	छात्रा	छात्र	कुल जम्मा
१.	श्री शतलिंगेश्वर मा.वि.	२०	२५	४५	४३	३२	७५	३७	३८	७५	२९	३१	६०	१६	२०	३६	१४५	१४६	२९१
२	श्री पन्चकन्या आ.वि.	५	८	१३	१८	१३	३१	-	-	-	-	-	-	-	-	-	२३	२१	४४
३	श्री जागृत आ.वि.	५	४	९	३	३	६	९	१	१०	-	-	-	-	-	-	१७	८	२५
४	श्री महाकाली आ.वि. श्रीचौर	६	७	१३	७	७	१४	-	-	-	-	-	-	-	-	-	१३	१४	२७
५	श्री धनेश्वरी आ वि	६	३	९	८	१०	१८	-	-	-	-	-	-	-	-	-	१४	१३	२७
६	श्री चौलागंगा आ.वि.	४	२	६	६	४	१०	-	-	-	-	-	-	-	-	-	१०	६	१६
७	श्री अग्लेश्वर मा.वि.	९	१०	१९	२९	३८	६७	२१	२२	४३	२७	२१	४८	१२	१९	३१	९८	११०	२०८
८	श्री आ. वि. मन्दरमेलचौर	२	०	२	११	११	२२	२३	८	३१	६	२	८	-	-	-	४२	२१	६३
९	श्री कृष्णबर्णेश्वर उच्च मा.वि.	२	४	६	२१	२५	४६	१५	१६	३१	१३	१६	२९	२१	२०	३९	७२	८१	१५३
१०	श्री कालिदेबी आ.वि पिपलथोक	६	१	७	७	३	१०	-	-	-	-	-	-	-	-	-	१३	४	१७
११	श्री नबदुर्गा आ.वि. राम्चे	२	२	४	१	-	१	-	-	-	-	-	-	-	-	-	३	२	५
१२	श्री गूप्तेश्वर आ.वि. हिलेदेवी	४	५	९	११	११	२२	-	-	-	-	-	-	-	-	-	१५	१६	३१
१३	श्री कृष्ण आ.वि.	५	२	७	११	१३	२४	५	१०	१५	-	-	-	-	-	-	२१	२५	४६
१४	श्री जनजागृत आ.वि. हिलेदेवी	४	४	८	१२	१३	२५	७	६	१३	-	-	-	-	-	-	२३	२३	४६
१५	श्री पशुपति मा.वि. नागसिवा	१०	१२	२२	३३	३१	६४	२१	२३	४४	२७	३०	५७	१८	१२	३०	१०९	१०८	२१७
१६	श्री डहु मा.वि. डहु	२३	२९	५२	६१	८५	१४६	७५	१०५	१८०	४९	६७	११६	१५	२१	३६	२२३	३०७	५३०

क्र.सं.	विद्यालयको नाम	बाल विकास केन्द्र			कक्षा १ - ५			कक्षा ६ - ८			कक्षा ९ - १०			कक्षा ११ - १२			कुल जम्मा		
		छात्रा	छात्र	जम्मा	छात्रा	छात्र	जम्मा	छात्रा	छात्र	जम्मा	छात्रा	छात्र	जम्मा	छात्रा	छात्र	जम्मा	छात्रा	छात्र	कुल जम्मा
१७	श्री सुनापति आ.वि.	४	१७	२१		१०	८	१८		-	-	-	-	-	-	-	१४	२५	३९
१८	श्री चन्दसुर्य आ.वि.	३	४	७	१	४	५	-	-	-	-	-	-	-	-	-	४	८	१२
१९	श्री बाल आ.वि. भलबाडी	५	८	१३	९	४	१३	-	-	-	-	-	-	-	-	-	१४	१२	२६
२०	श्री खाडादेबी आ.वि. बेथान	५	६	११	७	६	१३	-	-	-	-	-	-	-	-	-	१२	१२	२४
२१	श्री कालिदेबी आ.वि. लोप्राङ	३	२	५		५	१	६	-	-	-	-	-	-	-	-	८	३	११
२२	श्री कुशेश्वर मा.वि.	८	१३	२१	२१	२९	५०	३२	२४	५६	२५	२१	४६	२९	२१	५०	११५	१०८	२२३
२३	श्री बाल मा.वि. भीरकोट	४	६	१०	२४	२९	५३	३२	२३	५५	२३	२७	५०	२२	९	३१	१०५	९४	१९९
२४	श्री बालकल्याण आ.वि. सुनापति	२	३	५	५	३	८	-	-	-	-	-	-	-	-	-	७	६	१३
२५	श्री पञ्चकन्या आ.वि.	४	६	१०	१४	१८	३२	-	-	-	-	-	-	-	-	-	१८	२४	४२
२६	श्री कृष्णपुरी मा.वि. रुपाकोट	१५	१२	२७	२६	३७	६३	४१	४७	६८	२१	२०	४१	१७	१९	३६	१२०	११५	२३५
२७	श्री जलदेबी मा.वि. खनियापानी	४	१०	१४	२०	१६	३६	१६	११	२७	१६	८	२४	-	-	-	५६	४५	१०१
२८	श्री भुटनदेबी आ.वि.	-	६	६	५	१	६	-	-	-	-	-	-	-	-	-	५	७	१२
२९	श्री प्रगति आ.वि.	५	१०	१५	२	११	१३	-	-	-	-	-	-	-	-	-	७	२१	२८
३०	श्री ज्ञानज्योति आ.वि	३	१	४	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	३	१	४
३१	श्री कालिदेबी आ.वि. होन्दल	४	१	५	४	४	८	-	-	-	-	-	-	-	-	-	८	५	१३
३२	श्री दिली आ.वि. जल्कीनी	२	४	६	-	२	२	-		-	-	-	-	-	-	-	२	६	८
३३	श्री समाजकल्याण आ.वि.	३	३	६	३	३	६	-	-	-	-	-	-	-	-	-	६	६	१२

संस्थागत विद्यालयको विद्यार्थी विवरण:

विद्यालयको नाम	बाल विकास केन्द्र			कक्षा १-५			कक्षा ६-८			कक्षा ९-१०			जम्मा		
	छात्रा	छात्र	जम्मा	छात्रा	छात्र	जम्मा	छात्रा	छात्र	जम्मा	छात्रा	छात्र	जम्मा	छात्रा	छात्र	जम्मा

३. विद्यार्थी भर्नादर: २०८०

सूचकाङ्क	जम्मा
कक्षा १ मा खुद नयाँ खुद भर्नादर	९२.०
आ.वि. (कक्षा १-५)	९५.३
आ.वि. (कक्षा १-८)	९४.८
मा.वि. (कक्षा ९-१०)	५६.४
मा.वि.(कक्षा ९-१२)	४५.७

४. विद्यार्थी भर्नादर: २०८१

क्र.सं.	सूचकाङ्क	प्रगति
१	आधारभूत तह कुल भर्नादर (कक्षा १ - ५ सम्म)	१२५.३
२	आधारभूत तह खुद भर्नादर (कक्षा १ - ५ सम्म)	९६.४
३	आधारभूत तह कुल भर्नादर (कक्षा ६ - ८ सम्म)	१२६.७
४	आधारभूत तह खुद भर्नादर (कक्षा ६ - ८ सम्म)	९२.५
५	माध्यमिक तह कुल भर्नादर (कक्षा ९ - १० सम्म)	९८.०
६	माध्यमिक तह खुद भर्नादर (कक्षा ९ - १० सम्म)	५६.४
७	माध्यमिक तह कुल भर्नादर (कक्षा ११ - १२ सम्म)	५५.७
८	माध्यमिक तह खुद भर्नादर (कक्षा ११ - १२ सम्म)	३५.५

५. खेलकुद मैदान सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	खेल मैदान	ठेगाना
१	हिलेदेवी खेल मैनाद	वडा न. ३
२	कैरुङ खेलमैदान	वडा न.२
३		

कृषि शाखा

तालिका नं. ६: उत्पादन पकेट क्षेत्रको विवरण

क्र.सं.	स्थान	उत्पादनको नाम
१.	सुनापति-१, सुनापति-२,सुनापति-३	सुन्तलाजात पकेट
२.	सुनापति-२	किवी पकेट
३.	सुनापति-५	मौरी पकेट
४.		

तालिका नं. ७: व्यवसायिक कृषि तथा पशुपालन फर्महरूको विवरण

सि.नं.	व्यवसायको नाम	वडा नं.	व्यवसायीको नाम	मोवाइल नम्बर
१.				
२.	तारा कृषि तथा बाखा फार्म	३	डम्मर बहादुर श्रेष्ठ	९८६४१६०४२३
३.	बिपना बंगुर फार्म	५	बामन तमाङ	९८२८८८५५०६
४	गणेश कृषि तथा बाखा फार्म	५	सुरेश कुमार कार्की	९८१३९०९९९२
५	भ्रक्त कृषि तथा पशुपन्छी फर्म	३	हरिमाया मगर	९८४३१४७८९०२
६	निर्जला एकिकृत कृषि तथा पशुपन्छी फार्म	३	लक्ष्मी तमाङ	९८६१८३०७९७
७	श्रीकृष्ण कृषि तथा पशुपन्छी फार्म	२	शम्भु क्षेत्री	९८४११८०७१७
८	पानधारा कृषि तथा पशुपंक्षी फार्म	२	गंगा नेपाली	९८४३६३६६८७
९	भाङेडाडा बहुउदेश्यीय अर्गानिक फार्म	३	ओम प्रकास श्रेष्ठ	९८४११४४३७२
१०	इन्द्र कृषि तथा पशुपंक्षी फार्म	२	इन्द्र माया श्रेष्ठ	९७४२८२८०२६
११	पाण्डे पोल्ट्री फर्म	४	कृष्ण बहादुर पाण्डे	९८६३७६८४८८
१२	मगर भस्मे कृषि तथा पशुपालन फार्म	३	मेघ बहादुर तमाङ	९८६९७४५२४०
१३	भस्मे पाखा कृषि तथा पशुपालन फार्म	३	फत्त बहादुर ग्यापक	९८५११३६१०९
१४	गाउँ बेशी कृषि तथा पशुपालन व्यबस्थापन बजार प्रबर्द्दन फार्म प्रा लि	४	सर्मिला योञ्जन	९८६४०१५९००
१५	विकास कृषि तथा पशु फार्म	३	राम बहादुर तमाङ	९८६४६७५६५१
१६	तिउसी बंगुर फर्म	३	किताब सिं तमाङ	९८४५४७५९१९
१७	सुनाखरी कृषि तथा पशुपंक्षी फार्म	२	लोक बहादुर जर्का	९८४१६७६७५८
१८	साहारा कृषि तथा पशुपंक्षी फार्म	३	सुनिता थिङ	९८६२९१६३८७
१९	पवित्र कृषि तथा पशुपंक्षी फार्म	३	मानकाजी थापा मगर	९८४५३४६८०७
२०	प्रमोद कृषि तथा पशुपंक्षी फार्म	२	प्रमोद सिंह तमाङ	९७४१८७७२७०
२१	सुनापति स्वाँरा बंगुर तथा पशुपंक्षी फार्म	३	सुरोज घिसिङ	
२२	अन्तरगोठ कृषि तथा पशुपंक्षी फार्म	३	पदम बहादुर तमाङ	९८६०६१३९३७

सि.नं.	व्यवसायको नाम	वडा नं.	व्यवसायीको नाम	मोवाइल नम्बर
२३	पाण्डे कृषि तथा पशुपंक्षी फार्म	४	शेर बहादुर पाण्डे	९८६४२९७९२०
२४	के वि कृषि तथा पशुपालन फार्म सुनापति	५	काजी बाबु खड्का	९८६४१५५६५१
२५	मिश्रीत कृषि तथा पशुपंक्षी फार्म	३	भक्त बहादुर तमाङ	९७४२८२७९४०
२६	ग्यापक कृषि तथा पशुपंक्षी फार्म	३	राकेस कुमार ग्यापक	९८४०१२०२९८
२७	श्रीदेवी कृषि तथा पशुपंक्षी फार्म	५	विनोद ढुंगाना	
२८	पुष्पाञ्जली कृषि तथा पशुपंक्षी फार्म	२	रोज बहादुर तमाङ	
२९	चित्र कृषि तथा पशुपंक्षी फार्म	२	चित्र थापा मगर	
३०	लालीगुँरास कृषि तथा पशुपंक्षी फार्म		भक्त बहादुर श्रेष्ठ	
३१	सुमन पशुपंक्षी फार्म	१	ओम प्रसाद गौतम	
३२	करन फलफूल तथा कृषि फार्म	१	प्रेम प्रसाद गौतम	
३३	तारा कृषि तथा पशुपन्छी फार्म	१	तारा देवी चौलागाई	

तालिका नं. ८: कृषि कृषक समूहहरूको विवरण

सि.नं.	कृषि समुहको नाम	वडा नं.	अध्यक्षको नाम	सम्पर्क नम्बर
१.	सेतीदेवी कृषक समूह	४	ज्ञान बहादुर खड्का	९८४८८५४०५०
२.	सयपत्री कृषक समूह	२	चन्द्र बहादुर तामाङ	९८४३०२४२८९
३.	भ्वासा बगैंचा कृषक समूह	४	सुन माया तामाङ	९८०८९६७५६०
४.	उघाशील बाखापालन कृषक समूह	५	नर ब. मानन्धर	९८४१०४०४३१
५.	दुधतमा कृषक समूह	३	धन ब.तामाङ	९७६१७४०५१९
६.	पशुपति कृषक समूह	४	हुकुम कुमारी खड्का	९७४२५५२१७७
७.	हिलेदेवी सुनापति फलफूल तथा पशुपंक्षी बहुउदेश्यीय कृषक समूह	३	कान्छा मोक्तान	९८६४१२३१६२
८	स्वाँरा कृषक समूह	३	सूर्यमान तामाङ	९८६६३१८९५४
९.	सयपत्री सबल कृषक समूह	२	शम्भु क्षेत्री	९८४११८०७१७
१०.	पानीघाट कृषक समूह	४	अशोक कार्की	९८६०९५९३६७
११.	भुटनदेवप् कृषक समूह	५	उदय बहादुर गुर्मछान	९८६२७०३३४७
१२.	बम्जन कृषक समूह	१	लक्ष्मी घिसिङ	
१३.	सेतीदेवी कृषक समूह	१	हरि ब. राय	
१४.	बाँसघारी सिरान कृषक समूह	१	नारायण प्रसाद गौतम	
१५.	चौलागंगा कृषक समूह	१	खडानन्द गौतम	९८६०५९९८९०
१६.	सूर्यश्वर कृषक समूह	१	इन्द्र ब. पाण्डे	९८रु६०१०३७९३

सि.नं.	कृषि समुहको नाम	वडा नं.	अध्यक्षको नाम	सर्म्पक नम्बर
१७.	सयपत्री कृषक समूह	१	सुरेश कुमार राय	९८१३६१६२१७
१८.	सुनापति बहुउदेश्य कृषक समूह	३	रवि लामा	९८५४०२२३६१
१९.	नवजागरण कृषक समूह	३	मान ब. मगर	९८४१४७८९०२
२०.	पाठक कृषक समूह	४	बद्री खत्री	९८६३६८७९२१
२१.	सूर्यमुखी कृषक समूह	२	मिना कुमारी मगर	९७६१७५१५३०
२२.	जाँगरिलो कृषक समूह	२	इन्द्र ब. के.सी.	९७४२५५४८७१
२३.	सिंहदेवी कृषक समूह	५	रामशरण खड्का	९८१३५३८३८२
२४.	भुमि कृषक समूह	५	सम्झना घिसिङ	९८६०८४४४०८
२५.	सिमलबोट कृषक समूह	३	शेर ब. पाण्डे	९८६४२९७९२०
२६.	मूल पधेँरा कृषक समूह	४	राजु कु. पाण्डे	९८४०५९५९१८
२७.	थिङ कृषक समूह	३	पूर्ण सिं योञ्जन	९७४४३७८५५०
२८.	दुवार टोल कृषक समूह	३	हस्त ब. तामाङ	९८४२७६९७६६
२९.	भुमिस्थान कृषक समूह	३	चुल ब. खड्का	९८६९०६९९३८
३०.	शिदेश्वर कृषक समूह	१	जित ब. खत्री	९८६१६३३७३६
३१.	विनी कृषक समूह	१	पुष्पराज तामाङ	९८६८८४३४७०
३२.	लालीगुराँस कृषक समूह	१		
३३.	गणेस्थान कृषक समूह	२	तिलक ब. श्रेष्ठ	९७६१७५१५१७
३४.	भीमसेनथान कृषक समूह	२	देवराज पकुवाल	९८६०६३८४४४
३५.	सिर्जनशील कृषक समूह	३	संग ब. योञ्जन	९७४५९४७६६४
३६.	कालिदेवी कृषक समूह	४	खम्बे सार्की	९८०३७४१०४६
३७.	कालिदेवी कृषक समूह	३	ढुवा सिं तामाङ	९८५११७७८१३
३८.	नाग शिवा कृषक समूह	३	संखर खत्री	९८४२७६९७७२
३९.	पूर्णेश्वर कृषक समूह	४	उत्तम प्रसाद चालिसे	९८६३६४५७७५९
४०.	नाना आङ्ग्रा कृषक समूह	४	कान्छी तामाङ	९८०३७१०३३४
४१.	भलायखर्क कृषक समूह	३	जुदलक्ष्मी श्रेष्ठ	९७६६९०७६६३
४२.	दिमीपोखरी किवी, जुस,जाम उद्योग कृषक समूह	२	मोहन कुमार तामाङ	९८४५३४६८०७
४३.	गुन्सी कृषि तथा पशुपन्छी कृषक समूह	१	लाल चन्द्र गौतम	९८१०००१९२७
४४.	नमूना कृषक समूह	५	भक्त लामा	९८४३०१८०२६
४५.	विनीजी कृषक समूह	५	विकुमाया श्रेष्ठ	९७४१६६९५६६
४६.	चौरीगंगा अभिभावक कृषक समूह	१	विमला भुजेल	९८४९५३३३६१
४७.	सर्वेश्वरी अभिभावक कृषक समूह	१	सुस्मिता चौलागाई	९८६०५०४८२६

सि.नं.	कृषि समुहको नाम	वडा नं.	अध्यक्षको नाम	सर्म्पक नम्बर
४८.	जागृत कृषि तथा पशुपन्छी कृषक समूह	१	बिसु प्रसाद गौतम	९८५९३०६५६३
४९.	रुपाकोट मौरीपालन कृषक समूह	५	देविन्द्र मानन्धर	९८६३३१४१४५
५०.	कृषि जागरण कृषक समूह	३	पूर्ण स्रि तमाङ	९८४३०४७४४९
५१.	लालीगुरास कृषक समूह	३	विक्रम लामा	९८४४०९५५५८
५२.	योञ्जन टोल काफ्ले खोला कृषक समूह	३	जहर स्रि तमाङ	९७४५९१७८५२
५३.	आहालडाँडा कृषक समूह	३	ओम प्रकाश श्रेष्ठ	९८४६६६९२५७
५४.	आधुनिक कृषक समूह	३	विर ब. श्रेष्ठ	९८६०५२६८७१
५५.	नमुना कृषक समूह	३	गितामाया श्रेष्ठ	९८६१८७७५७७
५६.	सुनापति चिया विकास कृषक समूह	३	आले लामा	९८४१२४७६७१
५७.	सहनशील तरकारी उत्पादक कृषक समूह	४	शुशिला पाण्डे	९८४७४९०४३९
५८.	बुदपोखरी अभिभावक कृषक समूह	२	लालमाया लामा	९८६१३१२०७१
५९.	तरकारी उत्पादक कृषक समूह	५	श्रीकृष्ण श्रेष्ठ	९८६०५७०६१०
६०.	सुनौलो विकास तरकारी कृषक समूह	३	राम ब. तामाङ	९८६४६७५६५१
६१.	मानेगैरा कृषि तथा पशुपन्छी कृषक समूह	१	दिपेन्द्र गौतम	९८०८८५००८६
६२.	सुनकोशी प्राङगारिक तरकारी उत्पादक कृषक समूह	४	मुलुक सिं तामाङ	९८६१७१५१५५
६३.	आरुखर्क बंगुर पालन कृषक समूह	३	पदम बहादुर तामाङ	९६१४७१२६४४
६४	मैरे बंगुर पालन कृषक समुह	२	आङगे तामाङ	९८४०३०९०५९
६५	भाले पोखरी कृषि तथा पशुपन्छी समुह	१	आशिष तितुङ	९८०८७९७३२९
६६	डाँसे बंगुर पालन कृषक समुह	५	कमल ब लामिछाने मगर	९८२८७२३५८०
६७	परिवर्तनशिल पशुपन्छी विकास कृषक समुह	१	साधुराम खनाल	९८१३७७४९४७
६८	हातीढुङ्गा तरकारी उत्पादक समुह	३	स्वरस्वती माया तामाङ	९८४४३४७५९५
६९	लाली किरण कृषक समुह	५	गणेश ब खड्का	९८४१११४७७५
७०	नवजीवन कृषक समुह	४	युवराज श्रेष्ठ	९८४४४००२६६
७१	टापु बहुउद्देश्यीय कृषि समुह	५	अनिल खड्का	९८४१८३९३२५
७२	खिम्ती देउराली कृषक समुह	१	सोम ब तितुङ	
७३	उन्नती कृषक समुह	१	भिष्म राज चौलागाँई	९८६००३८७५०
७४	उर्जाशिल कृषक समुह	३	हिक्मत थिङ	९८६१९३६८६७

सुशासन तथा संस्थागत विकास

१. गाउँपालिकाका पदाधिकारी र कर्मचारीको विवरण

क) नगरसभा तथा नगर कार्यपालिकाका पदाधिकारीको विवरण :

जनप्रतिनिधिको नाम	पद	सर्म्पक नम्बर	कैफियत
श्री ठुलोकान्छा तामाङ	गा.पा. अध्यक्ष	९८५१०७५८०८	
श्री गीता बिष्ट	गा.पा. उपाध्यक्ष	९८५४०४३५२७	
श्री ध्रुव प्रसाद चौलागाइ	वडा अध्यक्ष , वडा नं १	९८६९२१९४७७	
श्री पदम बहादुर थापा	वडा अध्यक्ष , वडा नं २	९८४०९४८१०३	
श्री कुल बहादुर थिङ	वडा अध्यक्ष , वडा नं ३	९८४९१७२४६५	
श्री डण्डुप लामा	वडा अध्यक्ष , वडा नं ४	९८५१३४१५४३	
श्री चित्र बहादुर मानन्धर	वडा अध्यक्ष , वडा नं ५	९८४४३९३५९७	
श्री रिता कामी धमला	का.पा. सदस्य	९८४७१५९७२१	
श्री अविना लामा	का.पा. सदस्य	९८४९१४००२६	
श्री सुनमाया तामाङ	का.पा. सदस्य	९८०३००८२८३	
श्री हरिमाया श्रेष्ठ	का.पा. सदस्य	९७४११५२८८७	
श्री टासी लामा	का.पा. सदस्य	९८५११५३८८८	
श्री मिन कुमार खाती	का.पा. सदस्य	९८४२५४४१४५	
श्री डोल कुमारी तिमल्सिना	गाउँ सभा सदस्य	९८६१३७६८४७	
श्री भिम प्रसाद चौलागाइ	गाउँ सभा सदस्य	९८६००४०७५७	
श्री चन्द्र बहादुर तितुङ	गाउँ सभा सदस्य	९८६०७५१८८९	
श्री कुमारी कामी	गाउँ सभा सदस्य	९८४९८७३६६४	
श्री देव बहादुर मगर	गाउँ सभा सदस्य	९८६०८४८६३३	
श्री लाल बहादुर तामाङ	गाउँ सभा सदस्य	९८६००२८६९५	
श्री तारा खड्का कार्की	गाउँ सभा सदस्य	९८४५२६३८४५	
श्री कमला जैरु	गाउँ सभा सदस्य	९७४४३७८७६७	
श्री टेक बहादुर श्रेष्ठ	गाउँ सभा सदस्य	९८५१४०२२९०	
श्री मैया वि.क.	गाउँ सभा सदस्य	९८१६८५८६१७	
श्री निशान लामा	गाउँ सभा सदस्य	९८४३६४७८९२	
श्री राजेश्वर बोहोरा	गाउँ सभा सदस्य	९८६४२३७७७६	
श्री कमला वि.क. सुनार	गाउँ सभा सदस्य	९८०३०९८१२१	
श्री रामहरी जर्गा	गाउँ सभा सदस्य	९८६२७०३३४७	

ख) कर्मचारी विवरणः

अ) स्थायी कर्मचारीको विवरणः

क्र.सं.	तह/पद	अप्राविधिक		जम्मा	प्राविधिक		जम्मा	कुल जम्मा
		महिला	पुरुष		महिला	पुरुष		
१	अधिकृतस्तर सातौं	०	२	२	०	०	०	२
२	अधिकृतस्तर छैठौं	०	१	१	३	५	८	९
३	सहायकस्तर पाचौं	०	५	५	१०	११	२१	२६
४	सहायकस्तर चौथो	०	१	१	२	३	५	६

आ) करार सेवातर्फका कर्मचारीको विवरणः

क्र.सं.	तह/पद	अप्राविधिक		जम्मा	प्राविधिक		जम्मा	कुल जम्मा
		महिला	पुरुष		महिला	पुरुष		
१	अधिकृतस्तर सातौं	०	०	०	०	१	१	१
२	अधिकृतस्तर छैठौं	०	१	१	१	१	२	३
३	सहायकस्तर पाचौं	४	०	४	५	७	१२	१६
४	सहायकस्तर चौथो	०	१	१	८	१	९	१०

२. न्यायिक समिति

तालिका नं. ९: आर्थिक वर्ष : २०८०।०८१

क्र.सं.	विवादको प्रकार	दर्ता संख्या	सहमति	असहमति	प्रक्रियामा रहेको	सुझाव दिएर पठाएको	जिल्ला अदालतमा पठाएको
१							
२							

तालिका नं. १०: आर्थिक वर्ष: २०८१।०८२ चैत्र मसान्त

क्र.सं.	विवादको प्रकार	दर्ता संख्या	सहमति	असहमति	प्रक्रियामा रहेको	सुझाव दिएर पठाएको	जिल्ला अदालतमा पठाएको
१							
२							

तालिका नं. ११: आ.व. २०८१।८२ को चैत्र मसान्तसम्म जारी गरेका ऐन तथा कानूनहरू

क्र.स.	ऐन तथा कानूनहरु
१	सुनापति गाउँपालिकाको पदाधीकारीहरुको आचारसंहिता
२	सुनापति गाउँपालिका एकिकृत वस्ती विकास जग्गा एकीकरणसम्बन्धी ऐन, २०७९
३	सुनापति प्रज्ञा प्रतिष्ठान ऐन, २०७८

क्र.स.	ऐन तथा कानूनहरु
४	सुनापति गाउँपालिका संस्था दर्ता ऐन,२०७८
५	सुनापति गाउँपालिका सहकारी ऐन, २०७५
६	सुनापति गाउँपालिका न्यायीक समिति कार्यविधि सम्बन्धी ऐन, २०७५
७	सुनापति गाउँपालिका सार्वजनिक निजी साझेदारी ऐन, २०८०
८	सुनापति गाउँपालिका कृषि ऐन , २०७९
९	सुनापति गाउँ कार्यपालिकाको निर्णय वा आदेश र अधिकारपत्रको प्रमाणीकरण, कार्यविधि नियमावली, २०७४
१०	गाउँ कार्यापालिका कार्य विभाजन नियमावली, २०७४
११	गाउँ कार्यपालिका कार्य सम्पादन नियमावली, २०७४
१२	गाउँ कार्यापालिकाको बैठक संचालन सम्बन्धी कार्यविधि, २०७४
१३	गाउँ सभा संचालन सम्बन्धी कार्यविधि, २०७४
१४	सुनापति गाउपालिकाको शिक्षा नियमालवी, २०७५
१५	घ वर्गको निर्माण व्यावसायी इजाजत पत्र सम्बन्धी कार्याविधि, २०७५
१६	स्थानीय तह उपभोक्ता समिति गठन, परिचाल तथा व्यवस्थापन कार्यविधि, २०७५
१७	स्थानीय राजपत्र प्रकाशन सम्बन्धी कार्यविधि, २०७५
१८	सुनापति गाउँपालिकाको व्याकहो लोडर संचालन सम्बन्धी कार्याविधि, २०७७
१९	अपांगता भएका व्यक्तिको परिचय पत्र वितरण सम्बन्धी कार्यविधि,२०७५
२०	भवन निर्माण सम्बन्धी मापदण्ड, २०७५
२१	सुनापति गाउँपालिकाको प्रहरी गठन, संचालनर व्यवस्थापन गर्ने सम्बन्धी कार्यविधि, २०७६
२२	सुनापति गाउँपालिकाको मदिरा उत्पादन, विक्रिवितरणतथा उपभोग नियमन गर्ने कार्यविधि, २०७६
२३	सुनापति चिया विकास समिति सम्बन्धी कार्यविधि, २०७६
२४	सुनापति गाउँपालिकाको स्थानीय स्वस्थ्य तथा सरसफाई सेवा सम्बन्धी कार्यविधि
२५	विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्यविधि, २०७७
२६	सुनापति गाउँपालिकाको वन ऐन, २०७८
२७	कार्य संचालन निर्देशिका, २०७९
२८	सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०७९
२९	मौसमी कामदार छनौट सम्बन्धी कार्यविधि, २०७९
३०	सरकारी, निजि, सहकारी, साझेदारीमा कार्यक्रम संचालन तथा व्यवस्थापन कार्यविधि, २०७९
३१	सहकारी संघ संस्थालाई अनुदान सम्बन्धी कार्यविधि, २०७९

क.स.	ऐन तथा कानूनहरु
३१	बैदेशिक रोजगारीबाट फर्किएका व्यक्तिहरुको पुन:एकीकरण कार्यक्रम संचालन कार्यविधि,२०७९
३२	सुनापति गाउँपालिका जलस्रोत तथा मुहान दर्ता कार्यविधि, २०८०
३३	सुनापति गाउँपालिका करारमा प्राविधिक कर्मचारी व्यवस्थापन गर्ने सम्बन्धी कार्यविधि, २०७७
३४	होम स्टे संचालन सम्बन्धी कार्यविधि, २०७८
३५	स्थानीय राजश्व परामर्श समितिको बैठक तथा कार्य संचालन कार्यविधि, २०७८
३६	स्वास्थ्य विमा सम्बन्धी कार्यविधि, २०७८
३७	सामुदायिक कुकुर वन्ध्याकरण तथा र्विज रोग नियन्त्रण कार्यक्रम कार्यन्वयन कार्यविधि, २०७८
३८	समुह गठन सम्बन्धी निर्देशिका,
३९	विपद व्यवस्थापन कोष संचालन तथा व्यवस्थापन कार्यविधि, २०७८
४०	लैङ्गिक हिंसा निवारण कोष संचालन कार्यविधि, २०७८
४१	बाल विकास सहयोगी कायकर्ता र विद्यालय कर्मचारीका लागि प्रोत्सहान सम्बन्धी कार्यविधि, २०७८
४२	सुनापति गाउँपालिकाको बाझोपन निवारण घुम्ति/ घर दैलो तथा पशु स्वास्थ्य शिविर संचालन सम्बन्धी कार्यविधि, २०७८
४३	स्थानीय बन ऐन, २०७८
४४	सुनापति गाउँपालिका पशु पंक्षि फार्म दर्ता निर्देशिका, २०७८
४५	सुनापति गाउँपालिका पशु सेवा कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि, २०७८
४६	सुनापति गाउँपालिका कृषि कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि, २०७८
४७	सुनापति गाउँपालिका एकल पुरुष सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण सम्बन्धी कार्यविधि, २०७८
४८	सुनापति गाउँपालिका अनुगमन तथा सुपरिवेक्षण समितिको कार्य संचालन कार्यविधि,२०७८
४९	सुनापति गाउँपालिका टोल विकास संस्था गठन तथा परिचालन कार्यविधि, २०७७
५०	व्यावसायिक कृषि तथा पशुपंक्षि फार्म दर्ता सम्बन्धी कार्यविधि, २०७८
५१	कार्यक्रम संचालन व्यवस्थापन र खर्च गर्ने कार्यविधि, २०७८
५२	कृषि, पशुपंक्षी तथा मत्स्य जन्य उपजको उत्पादनमा आधारित अनुदान सम्बन्धी कार्यविधि -२०८१
५३	सुनापति गाउँपालिका सुरक्षित आप्रवासन सम्बन्धी कार्यविधि २०८०
५४	सुनापति गाउँपालिका दीर्घरोगी राहत सम्बन्धी कार्यविधि २०७५
५५	सुनापति गाउँपालिकाको कर्मचारी पुरस्कार मापदण्ड, २०८१
५६	सुनापति गाउँपालिकाको सार्वजनिक निजी साझेदारी विधेयक, २०८०
५७	सार्वजनिक निजी साझेदारी नियमावली,२०८०
५८	सुनापति गाउँपालिका विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन गर्न बनेको ऐन, २०७६

क्र.स.	ऐन तथा कानूनहरु
५९	सुनापति गाउँपालिकाको कार्य सञ्चालन निर्देशिका, २०७७
६०	न्याय सम्पादन सहजीकरण तथा कानुनी सल्लाहकार व्यवस्थापन नियमावली २०७७
६१	विद्यालय लेखापरीक्षण कार्यविधि,२०८१
६२	सुनापति गाउँपालिकाको अर्थसम्बन्धी प्रस्तावलाई कार्यन्वयन गर्न बनेको आर्थिक विधेयक २०८०
६३	सुनापति गाउँपालिकाको अर्थसम्बन्धी प्रस्तावलाई कार्यन्वयन गर्न बनेको आर्थिक ऐन, २०७८
६४	सुनापति गाउँपलिकाको विनियोजन ऐन,२०८१
६५	सुनापति गाउँपालिकाको विनियोजन विधियेक.२०७९
६६	सुनापति गाउँपालिकाको विनियोजन विधियेक २०८०
६७	स्वास्थ्य राहत तथा यातायात खर्च प्रदान सम्बन्धी(प्रथम संशोधन) २०७५

रोजगार शाखा

१. बेरोजगारहरूको सूचीकरण

वडा नं.	आ.व. २०७९।८०	आ.व. २०८०।८१ को चैत्र मसान्तसम्म	कैफियत
	संख्या	संख्या	
१	९३	८८	
२	१३	६६	
३	७६	१९९	
४	८४	१७०	
५	१२७	१८७	

२. रोजगार सेवा केन्द्रको सेवा सम्बन्धी विवरण

वडा नं.	श्रम स्वीकृतिका लागि सहजीकरण	जम्मा
	हाल सम्म श्रम स्वीकृतीको लागि सेवा ग्राही आएको छैन	

३. गाउँपालिकाको रोजगार सेवा केन्द्रबाट वैदेशिक रोजगार बोर्डको कल्याणकारी सेवा अन्तर्गत आ.व. २०८०।८१ को चैत्र सम्म प्रदान गरिएको सेवाको विवरण

वडा नं.	सेवाको किसिम					जम्मा
	शव झिकाउने	मृत्यु क्षतिपूर्ति	छात्रवृत्ति	उद्दार तथा खोजतलास	स्वास्थ्य उपचार सहयोग	
१	०	०	०	०	०	०
२	०	०	०	०	०	०

वडा नं.	सेवाको किसिम					जम्मा
	शव झिकाउने	मृत्यु क्षतिपूर्ति	छात्रवृत्ति	उद्दार तथा खोजतलास	स्वास्थ्य उपचार सहयोग	
३	०	०	०	१	३	४
४	०	०	०	२	२	४
५	०	०	०	०	२	२

२०८२ असार पछि वडा न १ को १ र वडा न ४ को १ गरि २ वटा शव झिकाई बैदेशिक रोजगार वोर्डबाट, विमा कम्पनी, सामाजिक सुरक्षा कोष र विदेश स्थीत कम्पनीबाट पाउनु पर्ने वाँकी तलव रकम मृतकका आफन्तलाई दिलाउने काममा सहजीकरण गरिएकोछ।

तालिका नं. १२: प्रमुख बजार सम्बन्धी विवरण

क्र.स.	नाम	वडा नं.
१	पाँचपोखरी/अर्चलेचौर	१
२	पानी ट्याङ्की/गाल्पा	२
३	साँदी	३
४	चारदोबाटो/जम्सा/भ्वाँसा	४
५	रुपाकोट/खनियाँपानी	५

४. गाउँपालिकामा रहेका आमा तथा महिला समूह सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	आमा तथा महिला समूहको नाम	गाउँ/टोल
१	श्री राना पिपलबोट गृहणी महिला उद्यमी समूह	सुनापति -२, मानपुर
२	गारकोठ केराउनी गृहणी महिला उद्यमी समूह	सुनापति -४, धारापानी
३	सिमधारा कृषि समुह	सुनापति -१
४	छापडाँडा गृहणी महिला उद्यमी समूह	सुनापति — ५
५	थपिल डाँडा गृहणी महिला उद्यमी समूह	सुनापति -१

५. आ.व. २०८०/०८१ मा गठन गरिएका टोल विकास संस्थाहरुको विवरण

क्र.सं.	टोल विकास संस्थाको नाम	गाउँ/टोल	आवद्ध घरधुरी संख्या
१	श्री घारकोट एकता टोल सुधार समिति	सुनापति-४ घारकोट	
२	डाँसे गाउँ टोल सुधार समिति	सुनापति-५	
३	ह्याङ्ला खाजा पिप्ला विकास समिति	सुनापति-४	

६. गाउँपालिकामा दर्ता भएका व्यवसायको प्रकृतिअनुसारको विवरण (आ.व.२०८०/०८१)

व्यवसायको प्रकृति	१	२	३	४	५	जम्मा	प्रतिशत
व्यापारिक वस्तु	३	१०	६	४	५	२८	
विशेषज्ञ सेवा							
सेवा व्यवसाय	२	६	२	२	२	१४	
उद्योग	२	४	१	१	१	९	
वित्तीय सेवा							
स्वास्थ्य सेवा							
शिक्षा सेवा							
माथि नपरेका अन्य							

७. गाउँपालिकामा थप भएका व्यवसायहरु (आ.व.२०८१/०८२)

व्यवसायको प्रकृति	१	२	३	४	५	जम्मा	प्रतिशत
व्यापारिक वस्तु	१	२	४	५	२	१४	
विशेषज्ञ सेवा							
सेवा व्यवसाय	१	२	२	२	१	८	
उद्योग	१	१	२	२	१	७	
वित्तीय सेवा							
स्वास्थ्य सेवा							
शिक्षा सेवा							
माथि नपरेका अन्य							

८. प्रमुख होटल, रिसोर्ट, होमस्टे, ट्राभल एजेन्सी सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	होटल, रिसोर्ट तथा रेष्टुरेन्टको नाम	एसि कोठा	एसी नभएको कोठा	जम्मा बेड	तालिम हल	कैफियत
१	पाण्डे होटल			१०		
२	सुनापति गेष्ट हाउस एण्ड लज			१५		
३	ज्योमो होटल			९		
४	कोपिला होटल			१२		
५	वान्समारे होटल			८		
६	पि.एस. होटल एण्ड लज			१६		
७	जोसुम होटल			५		
८	कुङ्ग होटल एण्ड रिसोर्ट			१०		
९	ए.एस.ह्योल्मो होटल एण्ड रेष्टुरेण्ट			१०		

क्र.सं.	होटल, रिसोर्ट तथा रेष्टुरेन्टको नाम	एसि कोठा	एसी नभएको कोठा	जम्मा बेड	तालिम हल	कैफियत
१०	श्री कोपिला होटल			६		
११	युपक होटल			७		

पर्यटनसँग सम्बन्धित शाखा

१. पर्यटन आवागमन

क्र. सं.	नेपाली प्रवेश		जम्मा	सार्क प्रवेश		जम्मा	विदेशी प्रवेश		जम्मा	कुल जम्मा	
	महिला	पुरुष		महिला	पुरुष		महिला	पुरुष		महिला	पुरुष
जम्मा	२५०	३५०	६००				५०	५०	१००	३००	४००

२. अन्य विवरण

धार्मिक सम्पदाको किसिम/वडा	१	२	३	४	५	६	७	जम्मा
शिव मन्दिर	२	२	१	२	३			
देवी मन्दिर	४	४	५	८	६			
कृष्ण मन्दिर	३	५	७	५	५			
गणेश मन्दिर								
शिवाला	१	१	२	१	१			
अग्निदेव मन्दिर								
कुल मन्दिर	१०	८	१०	१२	१०			
चर्च	१	१	१	१	१			
मस्जिद								

पूर्वाधार विकास शाखा

१. खानेपानी उपभोक्ता समिति सम्बन्धी विवरण :-

क्र.सं.	वडा नं.	उपभोक्ता समितिको नाम	आबद्ध घरधुरीको संख्या	कैफियत
१.	१	भिरघारी खानेपानी योजना उ.स.	५०	
२	१	साघुटार खानेपानी योजना उ.स.	१०	
३	१	कटुन्जे खानेपानी योजना बोझिनी	६०	
४	१	गैराटोल सिरानधारा खानेपानी योजना उ.स.	२३	
५	१	बाँसघारी टोल खानेपानी योजना उ.स.	२५	
६	२	मैरे खानेपानी उ.स.	५०	
७	२	ठुलो छागा सिमपानी चापश्वारा लिफ्ट खानेपनी योजना उ.स.	९०	

क्र.सं.	वडा नं.	उपभोक्ता समितिको नाम	आबद्ध घरधुरीको संख्या	कैफियत
८	२	चापस्वारा पानीको मुहान संरक्षण तथा ब्यवस्थापन सुनापति २ उ.स.	१०	
९	२	कामावेसी मैरे खानेपानी योजना उ.स.	२१	
१०	२	सुरसुम्बा लामाटोल च्यानडाँडा खानेपानी योजना उ.स.	५०	
११	२	ठूलो छाँगा सिम्पानी चापस्वारा लिफ्ट सामुदायीक खानेपानी योजना उ.स.	५५	
१२	२	खनी खोला मन्दर नया बस्ति खानेपानी योजना उ.स.	३९	
१३	२	झाक्री टोल खानेपानी योजना उ.स.	४०	
१४	३	स्वारा खानेपानी योजना उ.स.	५०	
१५	३	वड नं. ३ पालिका खानेपानी योजना उ.स.	१२०	
१६	३	घरजव खोला हुदैं इम्दोल खानेपानी योजना उ.स.	४५	
१७	३	खानिखोला पालिका लिफ्ट खानेपानी योजना सुनापति गा.पा. ३ उ.स.	८०	
१८	३	कामीटोल लप्सीबोट खानेपानी योजना उ.स.	६०	
१९	३	नेवारटोल तथा दलित टोल ट्यांकी निर्माण उ.स.	७	
२०	३	नागशिबा १ घर १ धारा खानेपानी योजना उ.स.	१५	
२१	३	पट्टा खेल हरिसेती लप्सी बोट बिक टोल खानेपानी योजना उ.स.	२०	
२२	४	सिस्नुघारी भर्याङ्टार खानेपानी योजना उ.स.	३०	
२३	४	कामाखोला चौरीखोला खानेपानी योजना उ.स.	१२०	
२४	४	पानीघाट खानेपानी योजना उ.स.	६०	
२५	४	नुन ढुंगा दलित बस्ती खानेपानी योजना उ.स.	४०	
२६	४	जौखोरी ट्यांकी घेराबार निर्माण उ.स.	२०	
२७	४	ठुलो पधेरो मर्मत उ.स.	६०	
२८	५	परिङ्गालमाने पधेंरो ट्यांकी निर्माण उ.स.	५०	
२९	५	हात्तिखोला लोफ्रा खानेपानी ब्यबस्थापन उ.स.	८०	
३०	५	भ्वासाखोला नेमाटोल खानेपानी योजना उ.स.	८०	
३१	५	खनियापानी खानेपानी योजना उ.स.	५०	
३२	५	भ्वासा खोला झाक्रीटोल बाहसनटोल खानेपानी योजना उ.स.	४०	
३३	५	खानेपानी व्यवस्थापन खानेपानी योजना उ.स.	२५	
३४	५	मंगल टोल खानेपानी ट्यांकी वितरण योजना उ.स.	२०	

२. भूमिहीन तथा अव्यवस्थित बसोबासीको लगत सम्बन्धी विवरण :

वडा नं.	भूमिहीन दलित	भूमिहीन सुकुम्बासी	अव्यवस्थित बसोबासी	जम्मा
१				
२				
३				

३. विपन्न आवास तथा सुरक्षित घर निर्माण

वडा नं.	आ.व. २०८०।८१		जम्मा	आ.व. २०८१।८२	कुल जम्मा
	महिला	पुरुष			
१.					
२.					
३.					

४. स्थानीय सडक निर्माणको अवस्था

वडा	सडकको विवरण						एकाइ
	कालोपत्रे/पक्की		ग्राभेल		कच्ची		
	२०८०।८१	२०८१।८२	२०८०।८१	२०८१।८२	२०८०।८१	२०८१।८२	
१						३२.५	कि.मि.
२		१.५				२२.७५	कि.मि.
३		०.९				३७.६	कि.मि.
४						५५.६९	कि.मि.
५		४.४				२२.९	कि.मि.

५. नाली, पुल, ट्रसपुल, कल्भर्ट, झोलुङ्गे पुल, ह्युम पाइप निर्माण:

वडा नं.	नालीको लम्बाइ (मिटर)	पुल, ट्रस पुल, कल्भर्ट, झोलुङ्गे पुल	ह्युम पाइप (वटा)
१	५०००		३०
२	३५००		३०
३	५०००		४०
४	६०००		६५
५	४५००		४५

अध्याय: सात

७.१ स्थलगत अवलोकनका विवरणहरु

- पालिका लगायत पालिका अन्तरगतर रहेका वडाहरुको वातावरण शान्त र सफा रहेको
- सबैभन्दा बढी जनसंख्या वडा नं. ४ मा रहेको ।
- प्रायजसो सेवाग्राहीहरु सिफारिस लिन र व्यक्तिगत विवरण दर्ता गर्न आउने गरेका ।
- गाउँपालिका लगायत वडाले विषेश गरी बुद्धचित्त मार्फत राजस्व संकलन गरी आम्दानीको स्रोत बढाएको ।
- पालिकाले तथा वडाले अगामी दिनका लागि आम्दानीको स्रोतका लागि बुद्धचित्त र मौरी पालनलाई विषेश जोड दिएको ।
- कुल बजेटको ८० प्रतिशत रकम कार्यालयले खर्च गरेको ।
- सेवाग्राहीहरुले कर्मचारीहरुले आफ्ना कामहरु समयमा नै गर्ने गरेको बताए ।
- समग्रमा सेवाग्राहीहरुले जनप्रतिनिधि र कर्मचारीप्रति सकरात्मक टिप्पणी दिएका ।

सुनापति गाउँपालिकामा ५ वटा वडाहरु छन् । वडा नं. ३, ४ र ५ गरी नमूना संकलन मार्फत ६० प्रतिशत वडालाई प्रतिवेदनका लागि समेटिएको छ ।

७.२ वडा नं. ३,४ र ५को समग्र विवरण

क) लक्ष्य:

- सेवा प्रवाहलाई छिटो र पारदर्शी बनाउने ।
- जनताको भावना र आवश्यकतालाई ध्यान दिई सेवा प्रवाह गर्ने ।
- प्रविधिमैत्रि सेवा प्रणली विकास गर्ने ।
- स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ अनुसारको सेवा सुविधा सेवाग्राहीलाई प्रदान गर्ने ।

ख) वडाहरुको मूल उद्देश्य :

- दीगो विकासका लक्ष्यहरुलाई ध्यान दिई नीति तथा कार्यक्रम निमार्ण गर्ने ।
- कार्यालयबाट प्रवाह भएका सेवाको अभिलेख विधुतिय माध्यमबाट गर्ने ।
- नीति , नियम, निर्देशन तथा मापदण्ड अनुसार कार्य संचालन गर्ने ।
- स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ अनुसार अनुसारको सेवा सुविधा वडा मार्फत प्रदान गरी सेवाग्राहीहरुको भईपरी आउने कामहरुलाई छिटो, सरल र सहज किसिमले गरी सहजता तुल्याउने ।

ग) वडा नं ४ को गत आर्थिक बर्षमा सञ्चालित विकास कार्यक्रम आयोजना विवरण

सञ्चालित कार्यक्रम आयोजना विवरण	लक्ष्य अनुरुप उपलब्धीको अवस्था	लक्ष्य प्रतिशत	समग्र मुख्य समस्या
गुठी भगवती मन्दिर ट्रस निर्माण । सात कन्या देवी मन्दिर निर्माण	धार्मिक संरक्षण	१००	
पिप्ले खान्जा सामुदायिक भवन निर्माण सक्रिया स्वास्थ्य महिला आमा समूह भवन निर्माण सागर महिला आमा समूह भवन निर्माण	महिला अधिकार संरक्षण - जस्तैः भेला, गोष्ठी, बैठक , आपसी छलफल गरी निष्कर्ष)	१००	
च्याडीटार बगर कुलो स्तरोन्नति	कृषि उत्पादनमा उन्नति	१००	
कामाखोला चौरीखोला खानेपानी योजना	स्वच्छ खानेपानीमा उन्नती	७०	रकम अभाव
खानेपानी पाइप खरिद	खानेपानी वितरणमा समानीकरण	१००	
मिलनचोक कुलडाँडा पानीघाट सडक स्तरोन्नती माने डाँडा चियाडी सडक मर्मत	सडक यातायातमा सुविधा	१००	
कुशेश्वर मा.वि संचालन अनुदान डहु मा.वि संचालन अनुदान खाँडादेवी आ.वि संचालन अनुदान पुरानो बाल विकास प्रा.वि. भवन मर्मत तथा व्यवस्थापन	शैक्षिक स्तर उन्नती	१००	

घ) सरोकारपक्षको चाहना तथा लक्षित वर्गलाई सेवा सुविधा दिन विगत एक वर्षमा गरिएका मुख्य मुख्य नीतिगत व्यवस्था तथा प्रकृयागत सुधारहरु :

- लक्षित वर्गहरुको माग अनुसार सेवा सुविधा दिलाउन वडा कार्यालयबाट पालिकालाई सिफारिस गर्ने निर्णय ।
- वडा कार्यालयको सिफारिस अनुसार गाउँपालिकाले पहल कदमी लिएको ।
- पञ्जिकरण तथा सामाजिक सुरक्षालाई व्यापक सुधार ल्याएको ।
- जनताको आवश्यकता अनुसार नीति तथा कार्यक्रम तयार गरिएको ।

ङ) वडाहरुको सामान्य खर्च विवरण २०८१।०८२

सि.नं	खर्च केन्द्र	बजेट (रु.हजारमा)	खर्च	खर्च (प्रतिशत)
१.	आर्थिक विकास क्षेत्र	सुनापति गाउँपालिकाबाट विनियोजित बजेट अनुसारको		
२.	सामाजिक विकास क्षेत्र			

सि.नं	खर्च केन्द्र	बजेट (रु.हजारमा)	खर्च	खर्च (प्रतिशत)
३.	पुर्वाधार विकास क्षेत्र			
४.	सुशासन तथा अन्तरसम्वन्धीत क्षेत्र			
५.	कार्यालय संचालन, प्रशासनीक क्षेत्र	रु. ११,००,०००.००	रु. ११,००,०००.००	१००
	जम्मा :	रु. ११,००,०००.००	रु. ११,००,०००.००	१००
१	**चालुतर्फ**			
२.	**पुंजीगततर्फ**	रु ४७, ६४,०००	रु ४७, ६४,०००	१००

च) वडाहरुले भोगेका समस्याहरु:

- व्यक्तिवादी प्रकृतिका कार्यक्रमको माग बढी आउने ।
- नीति तथा ऐन नियमले दिएको भन्दा भिन्न खालको समस्या लिई सेवाग्राही कार्यालयमा उपस्थीत हुने ।
- राजनितिक पहुँचको आधारमा कार्य गर्न लगाउने शैलि ।
- विकास निमार्णको कार्यक्रम आयोजना कार्यान्वयन गर्दा स्थानीयले जग्गा नदिई अवरोध गर्ने गरेको ।
- उपभोक्ता समिति गठन गर्दा उपभोक्ता समितिका पदाधिकारी चयनमा कहिँ कतै विवाद हुने गरेको ।
- तोकेको समयमा उपभोक्ताहरु उपस्थित नभईदिने ।

छ) वडाहरुको सिकाई:

- स्थानीयस्तरबाट भोगेका समस्याहरुबाट पाठ सिक्दै अन्य कार्यक्रम गर्ने ठाउँमा सुधार गर्दै लानुपर्ने ।
- जनता, सरोकारवाला , समुदाय , संस्थाहरुबिच समन्वय गर्ने ।

ज) वडाहरुको अगामी योजना:

- अभिलेख व्यवस्थापनलाई पूर्ण रुपमा विधुतिकरण गर्ने ।
- सेवा प्रवाहलाई अझै उच्च गुणस्तरीय बनाउने ।
- बस्ती स्तरबाट योजना माग गरी प्राथमिकता करण निर्धारण गरी कार्यान्वयन गर्दै जाने ।
- योजनाहरु दोहोरीकरण हुन नदिने ।

समग्रमा सुनापति गाउँपालिकाले कार्यक्रम तथा आयोजना कार्यान्वयन गर्दा भोगेका समस्याहरु :

- भौगोलिक कठिनाई

- वालवालिका र वृद्ध नागरिकहरुको वढी बसोवास भएकोले विकास निर्माणका कार्यमा सहभागीता न्यून
- मंहगी
- जनताको अपेक्षा उच्च हुनु ।
- संघीय सरकारबाट प्राप्त हुने समानीकरण अनुदानको घट्दो क्रम

७.४ कार्यक्रम संचालन गर्दा चाल्नुपर्ने कदम तथा सिकाईहरु :

- राजश्व वृद्धि
- सबै प्रकारका कारोबार व्यावसायलाई करो दायरमा ल्याउनु पर्ने ।
- जनताको चाहना अनुरुपको विकासे योजना ।
- सबै प्रकारको कामको पारदर्शिता आदी।

७.५ बहिर्गमन अभिमत (Exit Poll & CRC) र नागरिक प्रतिवेदन

क) सकरात्मक पक्षहरु :

- कर्मचारीहरुले सहजै रुपमा समयमा नै काम गरिदिने । कहिले काहि विदाको समयमा पनि सेवा प्रवाह गरिदिने ।
- अशक्त र जेष्ठ नागरिकहरुलाई सामाजिक सुरक्षा भत्ता घरसम्मै पुऱ्याउने व्यवस्था गरिएको ।
- कार्यालयले संचालन गरेका खानेपानी , बाटो मर्मत , लक्षित वर्गका लागि गरिएका कार्यक्रमहरु प्रभावकारी रहेको ।
- मलहरु वितरण गरेर सहयोग गरेको ।
- कामका लागि आवश्यक कागजातको बारेमा पूर्व जानकारी दिने गरेका ।
- कर्मचारीहरु समयमा नै कार्यालय आउने जाने गरेका ।

ख) सेवाग्राहीद्वारा दिईएका सुझावहरु :

- वडामा बजेटको मात्र बढाउनुपर्ने ।
- कर्मचारी संख्या बढाउनुपर्ने ।
- क्भचखभच मयधल भएर काममा ढिला हुने कार्यमा सुधार गर्नुपर्ने ।
- बाढी पहिरो जाने ठाउँमा बजेटको व्यवस्था गरेर छिट्टै कार्यान्वयन गर्नुपर्ने ।
- कार्यालयको आम्दानी र खर्च बाहिर सूचना पाटीमा टाँसेको कहिले काँहि मात्र देखिएको ।

७.६ सकजकर्ताद्वारा दिईएका सुझावहरु :

- **भैतिक पुर्वाधारः** शौचालय, (अपांगमैत्री, बालमैत्री, बनाउनुपर्ने ।
- **डिजिटलीकरणः** सेवा प्रक्रिया र दस्तावेजहरु अनलाइनमा उपलब्ध गराउनु पर्ने ।
- राजस्व संकलन गर्न सकिने क्षेत्र वा पालिकाको पहिचान बढाउन सक्ने क्षेत्रलाई प्राथमिकता दिदैं प्रचारप्रसार पनि गर्ने ।

अनुसूचिहरू

क) बहिर्गमन अभिमत र नागरिक प्रतिवेदन (Exit Poll) & CRC (Citizen Report Card)

१. कार्यालयमा देहायको कुन कामको लागि आउनु भएको हो ?

सिफारिस लिन/पुऱ्याउन	
दर्ता नवीकरण	
योजनाको भुक्तानी लिन	
योजना माग गर्न	
सूचनामूलक सामग्री प्राप्त गर्न	
अन्य कुनै भए	

२. सेवा लिन को सँग सम्पर्क गर्ने भन्नेमा तपाईलाई स्पष्ट जानकारी भयो ?

अति स्पष्ट	ठीकै	अस्पष्ट

३. सेवाप्रदायक कर्मचारीले तपाईको आवश्यकता र अपेक्षा कति बुझे जस्तो लाग्यो ?

अति धेरै	ठीकै	थोरै

४. तपाई प्रति सेवाप्रदायक कर्मचारीले कस्तो व्यवहार गरे ?

मिलनसार र मैत्रीपूर्ण	ठीकै	अभद्र/अमर्यादित

५. सेवा प्राप्त गर्न आवश्यक सूचनाहरुबारे तपाईलाई सेवाप्रदायक कर्मचारीले स्पष्ट गरे कि ?

अति स्पष्ट गरिदिए	ठीकै	अलमल्ल हुने गरी अस्पष्ट सूचना दिए

६. तपाईले राख्नुभएका समस्यालाई के–कस्तो समाधान दिए ?

अति सजिलो तरिकाबाट समाधान दिए	ठीकै	समाधान दिन सकेनन्

७. सेवा प्राप्त गर्न अपनाइएको प्रक्रिया के–कस्तो लाग्यो ?

अति सजिलो (छोटो)	ठीकै	लामो र झन्झटिलो

८. कार्यालयमा कर्मचारीको उपस्थिति, समय पालना, कार्यचुस्तता सञ्चालन भएको छ भन्ने कुरामा कत्तिको विश्वस्त हुनुहुन्छ ?

विश्वस्त	ठीकै	अविश्वस्त

९. तपाईले सेवा लिन जाँदा अतिरिक्त रकम तिर्नु भयो ?

तिरेको छैन	एकदम कम	धेरै तिरेको

१०. यस कार्यालयले सार्वजनिक चासो तथा समस्या समाधान गर्न औसत कति दिन लगाउने गरेको छ ?

१ दिन	२ दिन	धेरै दिन

११. यस कार्यालयले विपन्न वर्गका लागि छुटयाएको सेवा बारे थाहा पाउनु भएको छ ?

छ	छैन	अलिअलि थाहा छ

१२. यस कार्यालयमा तपाईले एउटा कामका लागि कति पटक धाउनु पऱ्यो ?

१ पटक	२ पटक	सो भन्दा वढी

१३. कार्यालयमा सरसफाईको अवस्था कस्तो छ ?

राम्रो	ठीकै	खराब

१४. सञ्चालन गरेका योजनाहरु कत्तिको प्रभावकारी छन् ?

प्रभावकारी छन्	ठीकै छन्	प्रभावकारी छैनन

१५. योजनाका बिल भुक्तानी दिने व्यवस्था कस्तो छ ?

सहज	ठीकै	अप्ठयारो

१६. योजनाहरु जाँचपास गर्दा प्राविधिकहरुलाई रकम दिनुपर्छ ?

पर्दैन	मागेरै लिन्छन्	रकम नदिए अप्ठयारो पार्छन्

१७. कार्यालयको आम्दानी र खर्च बाहिर सूचना पाटीमा टाँसेको देख्नुभयो ?

टाँसेको देखेको छु	कहिले काँही टाँसेको देखिन्छ	खै कतै देखिएन

१८. यस कार्यालयको वाषिक नीति, कार्यक्रम र श्रोतका बारेमा जानकारी पाउनु भएको छ ?

धेरै जानकारी पाएको छु	ठीकै जानकारी पाएको छु	कम जानकारी पाएको छु

कार्यालयमा राम्रा लागेका कुराहरु

-
-
-
-
-

कार्यालयमा सुधार गर्नुपर्ने सुझावहरु

-
-
-
-

ख) सुनापति गाउँपालिकाको कार्यालय र वडा कार्यालयसँग लिईएका जानकारी

१. कार्यालयको परिचय / पहिचानका आधारहरु :

२. कार्यालयको लक्ष्य :

-
-
-
-

३. मूल उद्देश्य :

-
-
-
-
-

४. गत आर्थिक वर्षमा संचालित विकास कार्यक्रम, आयोजनाको विवरण :

संचालित कार्यक्रम आयोजनाको विवरण	लक्ष्य अनुरुप उपलब्धिको अवस्था	लक्ष्य प्रतिशत	समग्र मुख्य समस्या

५. सरोकारपक्षको चाहना तथा लक्षित वर्गलाई सेवा सुविधा दिन विगत एक वर्षमा गरिएका मुख्य मुख्य नीतिगत व्यवस्था तथा प्रकृयागत सुधारहरु (बुँदागत रुपमा लेख्नुहोस्)

-

-
-
-
-

६. आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ को खर्च विवरण

सि.नं	खर्च केन्द्र	बजेट (रु.हजारमा)	खर्च	खर्च (प्रतिशत)
१.	आर्थिक विकास क्षेत्र			
२.	सामाजिक विकास क्षेत्र			
३.	पुर्वाधार विकास क्षेत्र			
४.	सुशासन तथा अन्तरसम्वन्धीत क्षेत्र			
५.	कार्यालय संचालन र प्रशासनीक क्षेत्र			
	जम्मा :			
१.	**चालुतर्फ**			
२.	**पुंजीगततर्फ**			

७. कार्यक्रम तथा आयोजना कार्यान्वयन गर्दा भोगेका समस्याहरु :

-
-
-

८. कार्यक्रम संचालन गर्दा चाल्नुपर्ने कदमहरु (सिकाईहरु)

-
-
-
-
-

९. भावि योजनाहरु:

-
-
-

ग) कार्यक्रमको माइन्युटस तथा झलकहरु

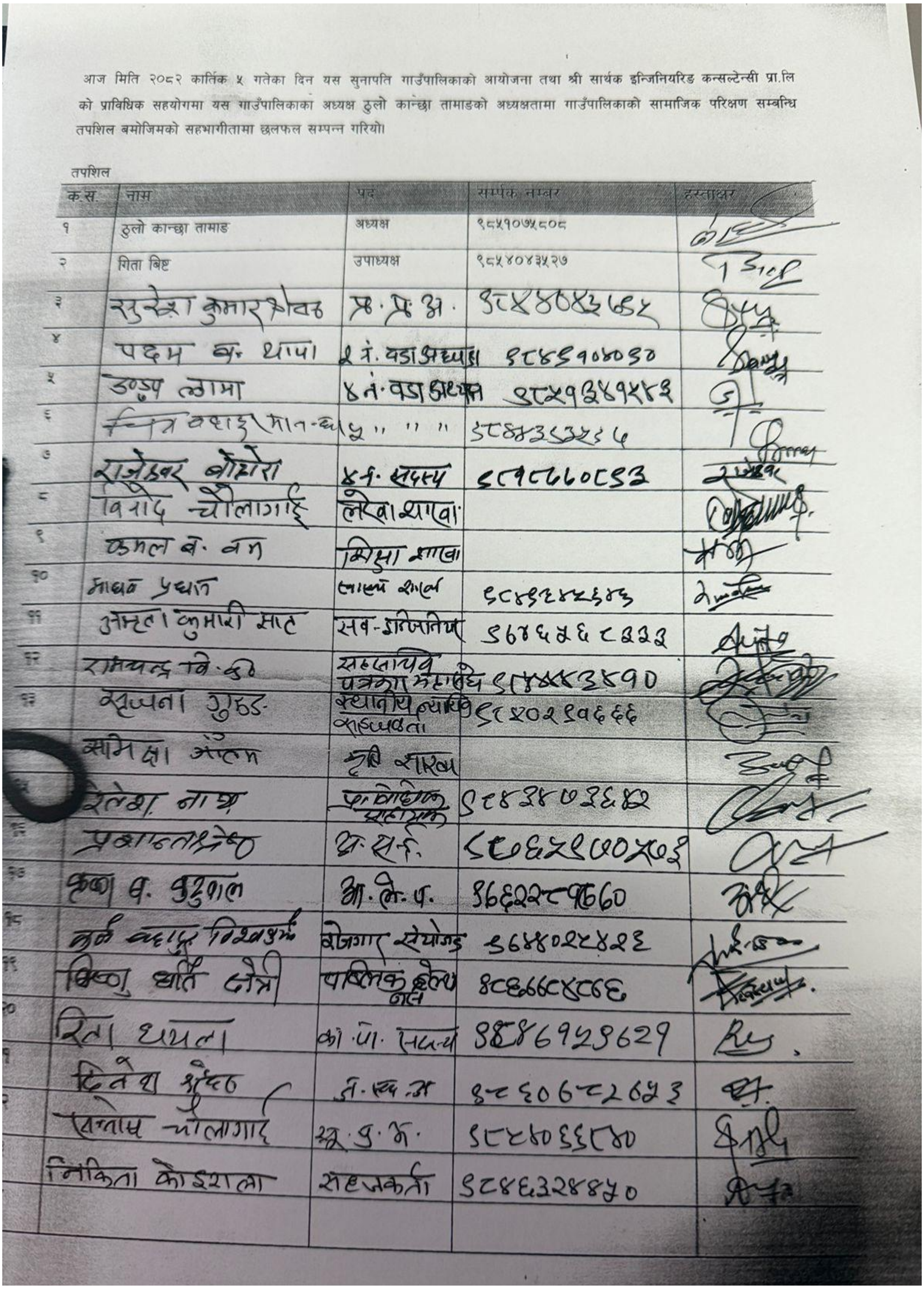

आज मिति २०८२ कार्तिक ५ गतेका दिन यस सुनापति गाउँपालिकाको आयोजना तथा श्री सार्थक इन्जिनियरिङ कन्सल्टेन्सी प्रा.लि को प्राविधिक सहयोगमा यस गाउँपालिकाका अध्यक्ष ठुलो कान्छा तामाङको अध्यक्षतामा गाउँपालिकाको सामाजिक परिक्षण सम्बन्धि तपशिल बमोजिमको सहभागीतामा छलफल सम्पन्न गरियो।

तपशिल

क.स.	नाम	पद	सम्पर्क नम्बर	हस्ताक्षर
१	ठुलो कान्छा तामाङ	अध्यक्ष	९८५१०७५८०८	
२	गिता बिष्ट	उपाध्यक्ष	९८५४०४३५२७	
३	सुरेन्द्र कुमार श्रेष्ठ	प्र.प्र.अ.	९८४४०८३६८५	
४	पदम ब. थापा	५ नं. वडा अध्यक्ष	९८४६१०४०३०	
५	उर्ग्येन लामा	४ नं. वडा अध्यक्ष	९८४१३४१५४३	
६	चित्र बहादुर माझी	५ " " "	९८४४३८३२३६	
७	राजेश्वर ब्योहोरा	४ नं. सदस्य	९८१८६६०८९३	
८	विनोद चौलागाईं	लेखा शाखा		
९	कमल ब. वन	शिक्षा शाखा		
१०	माधव प्रधान	स्वास्थ्य शाखा	९८४१३५४५६४३	
११	अमृता कुमारी साह	सब-इन्जिनियर	९८४५५७६८३३३	
१२	रामचन्द्र वि.क.	सहसम्पादक पत्रकार महासंघ	९८४४४३४९०	
१३	सृजना गुरुङ	स्थानीय न्यायिक कार्यकर्ता	९८४०२१९६६६	
१४	समिक्षा ओख्ता	कृषि शाखा		
१५	शैलेश नाथ	प्राविधिक सहायक	९८४३४७३६४२	
१६	प्रशान्त श्रेष्ठ	प्र. सं.	९८०६५९७०५०३	
१७	कृष्ण प्र. घुमाल	अ.हे.व.	९८६२२८१७६०	
१८	कर्ण बहादुर विश्वकर्मा	रोजगार संयोजक	९८४४०२५४२३	
१९	विष्णु घर्ति क्षेत्री	पब्लिक हेल्थ नर्स	९८४६६८४८६९	
२०	रिता थापा	को.पा. सदस्य	9846929629	
२१	दिनेश श्रेष्ठ	इ.स.अ.	९८६०६८२६२३	
२२	सन्तोष चौलागाईं	अ.प.से.	९८४८०६६९४०	
२३	निकिता कोइराला	सहजकर्ता	९८४६३२४४७०	

नागरीकसँग गरिएका कुराकानीको केही झलकहरु

पालिका तथा वडाका कर्मचारी तथा जनप्रतिनिधिसँग गरिएका कुराकानीको केही झलकहरु

र सिर्जनशील प्रशासन : विकास , समृद्धि र
उद्यमी, सुखी सुनापति : कृषि, पर्यटन र शिक्षा

कार्यक्रमका केही झलकहरु :

सुनापति गाउँपालिका
गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय
हिलेदेवी, रामेछाप
"व्यावसायिक र सिर्जनशील प्रशासन : विकास, समृद्धि र सुशासन"
"समृद्ध, उद्यमी, सुखी सुनापति : कृषि, पर्यटन र शिक्षा हाम्रो सम्पति"